

Rakennusinventointi

Maalahden rantayleiskaava

Liite 2. Ulkosaariston kohdekortit

25.2.2026

Stina Karhunmaa

Tanja Tarkkanen

RAMBOLL

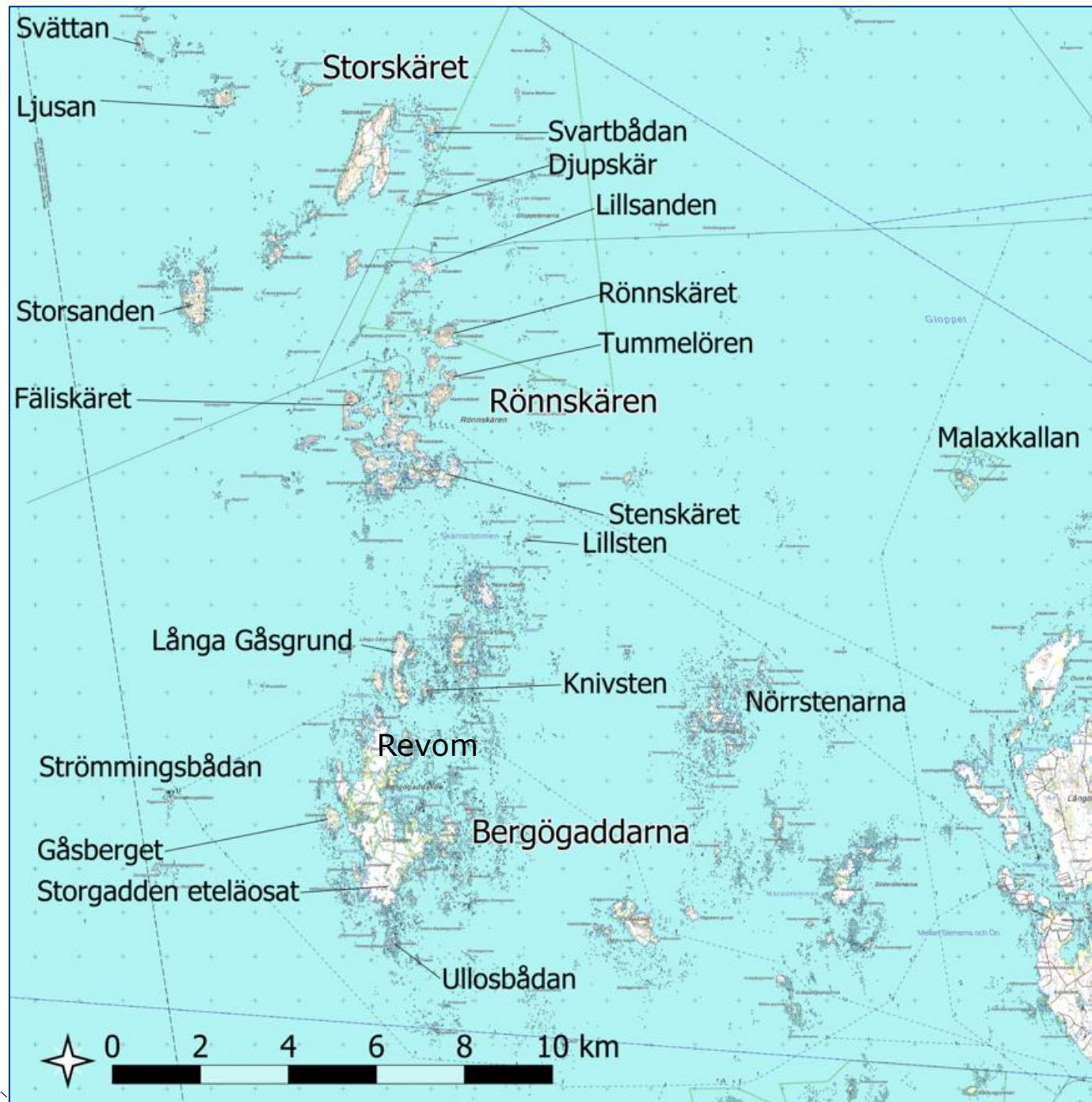
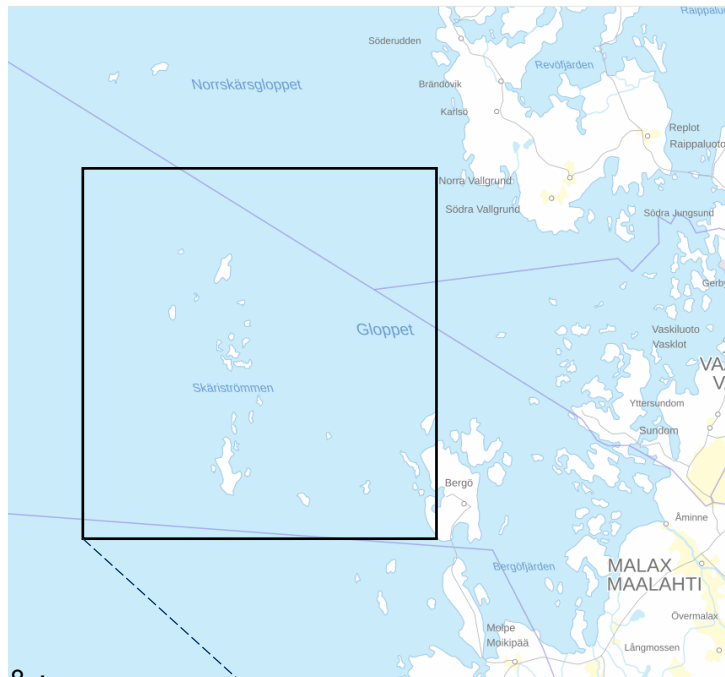
Bright ideas.
Sustainable change.

Ulkosaaristo aluerajaus

Ulkosaariston kohteet

1. Skvättan
2. Ljusan
3. Storskäret
4. Svartbådan
5. Djupskär
6. Storsanden
7. Lillsanden
8. Rönnskäret
9. Fäliskäret
10. Tummelören
11. Stenskäret
12. Lillsten
13. Strömmingsbådan
(Kallan)
14. Revom
15. Storgadden eteläosat
16. Ullosbådan
17. Malaxkallan

Storskäret ja lähisaaret

1. Skvättan
2. Ljusn
3. Storskäret
4. Svartbådan
5. Djupskär
6. Storsanden

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)
- Unescon maailmanperintökohde

Alue vuoden 2026 taustakartalla (© MML).

1. Skvättan

Voimassaolevassa rantayleiskaavassa saaren itäosaan on merkitty rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue (SR). Pitkä ja kapea Skvättan (2,9 ha) on suhteellisen korkea, karu ja erittäin kivinen saari. Skvättan eli "Svetton" kuuluu Storskärin vesioikeudelliseen kylään ja kuuluu "Storskärin, Ljusansin ja Skvättanin kruunun kalastusalueeseen". Saarella on ollut kalastuspaikkoja 1800-luvulla ja mahdollisesti jo 1700-luvulla. Talvisin niitä on käytetty talvisin myös hylkeenpyynnissä. Skvättanin kalamajat (fiskarbastu) ovat olleet Sundomin asukkaiden omistamia ja käytössä. 1900-luvun alussa Svettonissa oli seitsemän kalamajaa. Mökit sijoittuivat saaren korkeimmalle alueelle, aukiolle, jota kutsuttiin "toriksi". Rakennukset olivat niin lähekkäin aukion ympärillä, että kattoja pitkin saattoi kävellä ympäri. Nykyään jäljellä on vain yksi kalamaja. Kalamajojen historia ulottuu 1700-luvun puoliväliin.

1. Kalamaja: Pitkänurkkainen hirsirakennus, jonka julkisivut on pystylaudoitettu. Rakennuksessa on profiilipeltikate. Sisäseinät ja katto on paperoitu, seinät tapetoitu. Ikkunat on vaihdettu yksiosaisiin. Tuvassa on kerrossänky ja tulisija.
2. Varasto: Pieni hirsinen varasto on kulmittain kalamajan kanssa. Julkisivut on pystylaudoitettu ja rakennuksessa on profiilipeltikate.

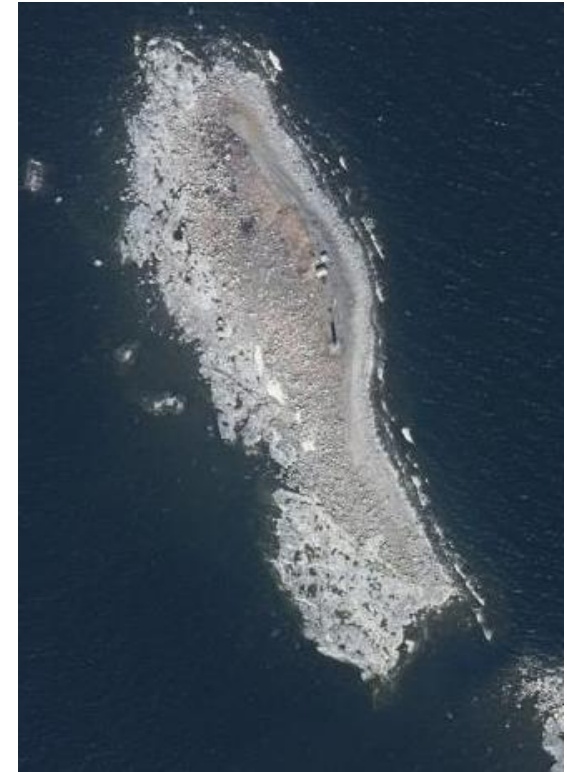
Resterna av det gamla fiskeläget på Skvättan var fullt synliga ännu 1973. Numera finns endast Fjällströms fiskarbastu och bod kvar. (Foto: SLS 1090:71)

Kuva alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

1. Fiskarbastu
2. Bod
3. Husgrund

Karttaote alueesta
(Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa
(Ortokuva © MML).

Suosituksset

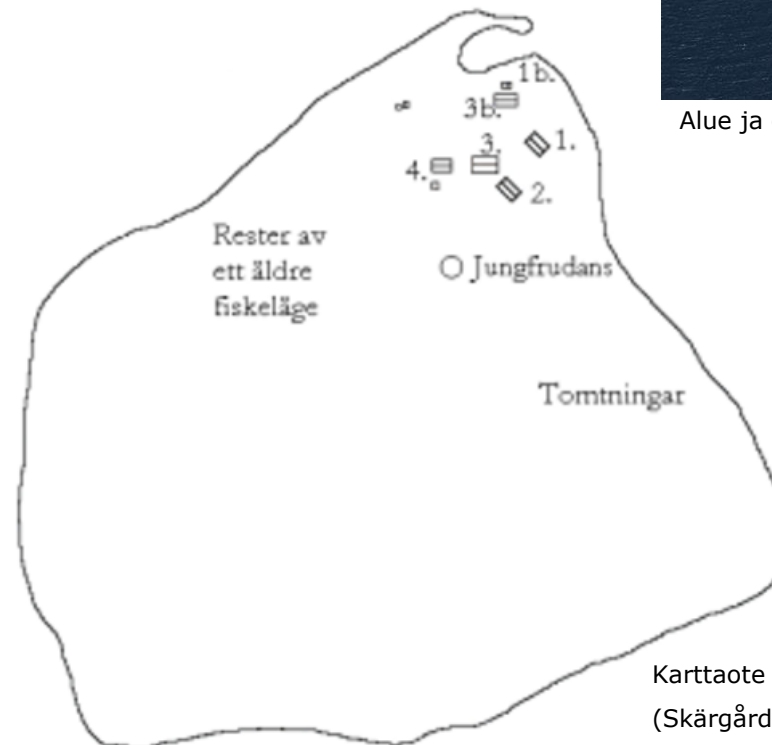
Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021). Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

2. Ljusan

Ljusan on 12,4 hehtaarin lähes pyöreä, melko korkea ja erittäin karu saari avomerellä Storskäristä länteen. Rakennukset ovat keskittyneet loivemmalle pohjoisrannalle. Heti mökkien takana maasto nousee jyrkästi. Saaren huippu koostuu kivikosta. Nykyisestä kalastuspaikasta lähtee huolellisesti rakennettu polku ylös huipulle. Mökkien alapuolella on pieni suojaisa poukama, joka on kuitenkin erittäin matala ja kivinen.

Ljusanilla on erilaisia kiviasetelmia, jotka muistuttavat siitä, että ihmiset ovat kalastaneet siellä pitkään. Saaren korkein kohta on merkitty kivikummulla, jossa on torni, ja aivan sen läheltä löytyy melko suuri, hieman vahingoittunut jatlintarha. Saaren kaakkoispuolella on vanhan kalastuspaikan jäänteitä, kuten myös luoteispuolella.

Alueella on perimätiedon mukaan harjoitettu erityisesti silakan kalastusta. Saarella on tiedon mukaan ollut kolme kalamajaa ja kuusi taloutta 1870-luvulla. 1900-luvun alussa saarella on vielä harrastettu aktiivista kalastusta.

Karttaote alueesta
(Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Alue ja osasuurennos vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

1. Lund
2. Forsman
3. Nyholm & Wahlbeck
4. Nyholm

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021). Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

Ljusån

1. Lund: Hirsirakenteisessa mökissä on perinteinen huonejärjestys, jossa on mökki ja eteinen päädyissä. Siinä on punainen pystyrimoitettu laudoitus, valkoiset nurkkalaudat sekä ruskea aaltopeltikate. Ovi on ruskea. Ikkunoissa on kaksoislasit. Eteisestä on jaettu pieni kamari. Satamassa on pieni työkaluvaja (noin 3 x 4 m), joka on vuorattu ja katettu aaltopellillä.
2. Forsman: Mökissä on perinteinen huonejärjestys ja siinä on punainen pystyrimoitettu laudoitus, valkoiset nurkkalaudat sekä saumattu peltikate. Ikkunat on uusittu ja niissä on puuristikot. Ovet ovat keltaiset.
3. Nyholm & Wahlbeck: Suurin ja uusin mökeistä rakennettiin lohensalastukseen. Se on poikkeuksellisen suuri ja korkea ja siinä on harjakatto, isot neliön muotoiset ikkunat. Mökki on betoniperustuksella. Siinä on punainen pystyrimoitettu laudoitus, valkoiset nurkkalaudat sekä profiilipeltikate. Rannassa sijaitseva venevaja on korkea ja arviolta noin 4 x 5 m kokoinen. Venevajassa on punainen pystyrimoitettu laudoitus, valkoiset nurkkalaudat ja profiilipeltikate. Venevajassa on pariovet itäpäädyssä.
4. Nyholm: Läntisin mökki on rakennettu 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla ja se on kunnostettu. Siinä on hirsirunko ulko-ovi on eteisen päätyseinällä ja takka kauimmassa nurkassa. Julkisivuissa on punainen pystyrimoitettu laudoitus ja valkoiset nurkkalaudat, ovi ja neliruutuiset ikkunat. Mökissä on profiilipeltikate. Mökin takana on pieni valkoinen pulpettikattoinen työkaluvaja.

Kuva alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

*Ljusans fiskeläge foto-
graferat från toppen av
ön. Bilden tagen 1973.
(Foto: SLS I090:11)*

3. Storskäret

Storskär on erittäin vanha ulkosaariston kalastuspaikka, jossa on vanhoja jatulintarhoja. Se tunnetaan parhaiten vanhasta hautausmaastaan, joka antoi saarelle nimen Kirkegårdsskär 1500-luvulla.

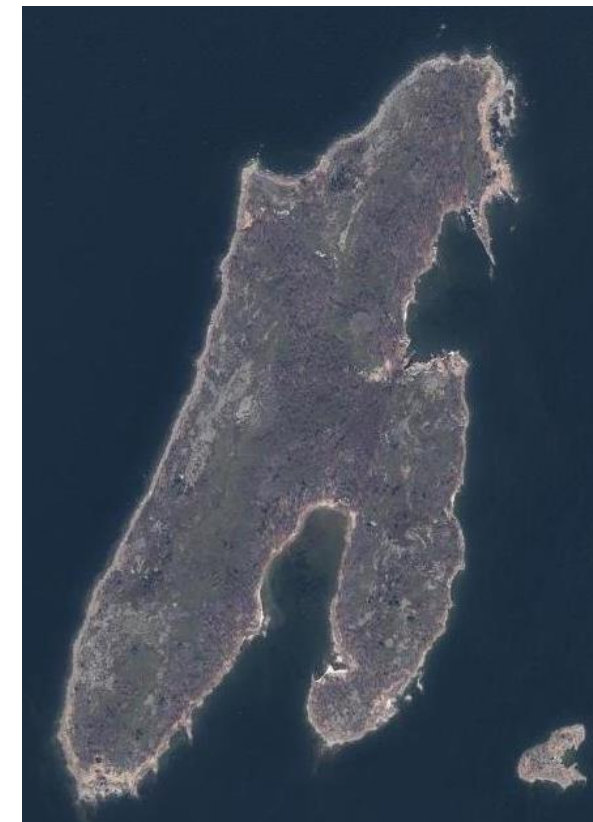
Storskär on Rönnskärin saariston suurin saari, ja se on noin kaksi ja puoli kilometriä pitkä ja noin kilometrin leveä. Koko saaren pinta-ala on 145,6 ha, josta Storskäret 113,1 ha ja Lillskäret 32,5 ha. Storskärin maisema tarjoaa suuria vaihteluita: saaren korkein kohta sijaitsee noin 12 metrin korkeudella merenpinnan yläpuolella, mutta laajojen ja korkeiden kivikkoalueiden välillä on myös matalia kosteikkoalueita. Paikoittain Storskär on puustoinen, kun taas toisissa osissa on tiheitä katajapensaita.

Alun perin Storskär on ollut kaksi erillistä saarta: Stor Rönnskär ja Lill Rönnskär. Maan nousun myötä saaret yhdistyivät 1800-luvun loppupuolella. Vanha salmi muodostaa nykyään matalan laakson kahden korkeamman saaren välille. Lahden etelä- ja pohjoispuolelle muodostui kaksi lahtea. Eteläinen lahti on matala ja kivinen, ja lisäksi altis eteläisille tuulille. Koillisessa sijaitseva lahti, Storskärshammen, on suojainen ja suhteellisen syvä. Siellä ovat sijainneet ulkosaariston kalastajien venesatamat, venevajajat ja kalamajat.

Finnskatanilla on neljä mökkiä ja Storskärshamnin lahden ympärillä on kahdeksan mökkiä. Alueella on useampia jatulintarhoja.

Karttaote alueesta
(Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Alue vuoden 2024 ilmakuvasa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021). Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

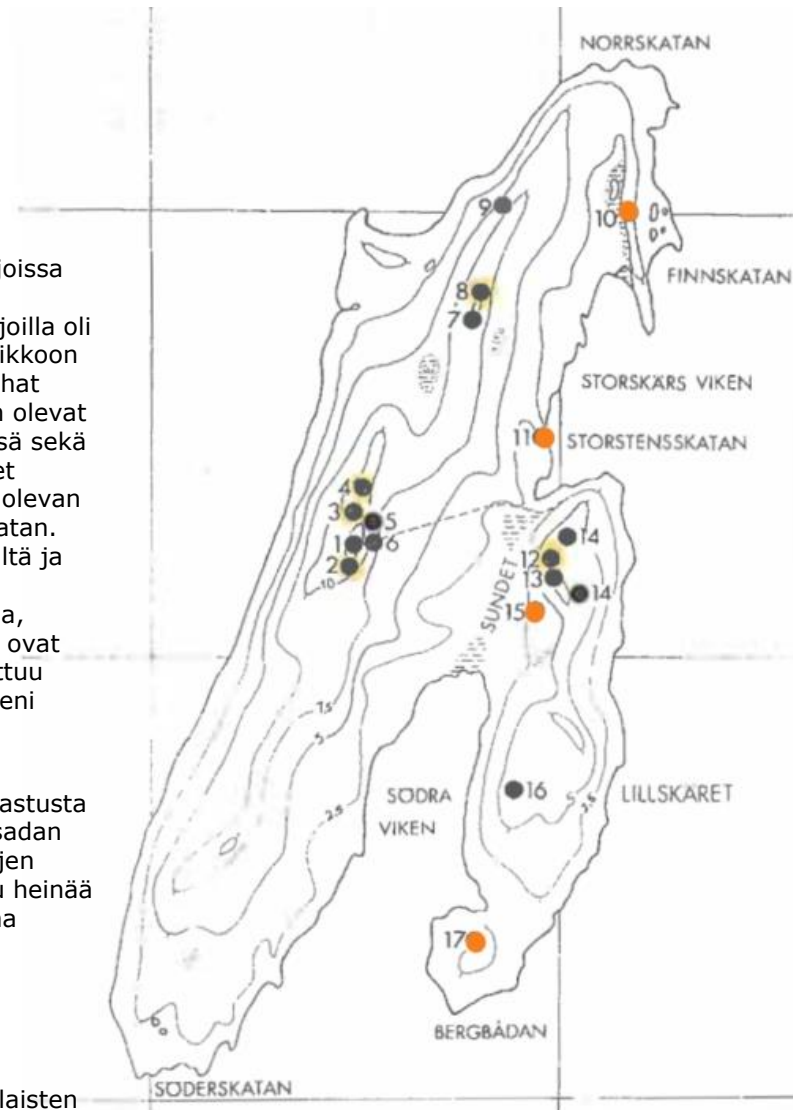
Storskäret

Kirkegårdsskär mainitaan kansallisarkiston 1500-luvun asiakirjoissa Mustasaarelaistalonpoikien tärkeimpänä kalastuspaikkana. Esimerkiksi vuonna 1564 silakanpyynnissä oli 76 talonpoikaa, joilla oli 120 verkkoa 38 veneessä. Kalastuskausi oli rajattu kolmeen viikkoon kesän aikana. Syksyllä pyydettiin hylkeitä verkoilla; hylkeennahat olivat erittäin kysytyjä. Maalahdesta ja Mustasaaresta kotoisin olevat ruotsinkieliset kalastivat salmessa Storskärin ja Lillskärin välissä sekä Lillskärin eteläpuolella Bergbådanilla. Kyröstä ja Laihialta tulleet suomenkieliset nousivat maihin Storskärshamnin koillisosassa olevan pitkän niemen sisäpuolella. Niemi sai sen vuoksi nimen Finnskatan. 1500-luvulla kalastajat rakensivat vain kivimajoja suojaksi säältä ja tuulelta (tomtning). Jäänteitä näistä vanhoista kivimajoista on pohjoisessa Finnskatanilla, Storskärshamnin Storstensskatanilla, Lillskärin pohjoisosassa sekä etelässä Bergbådanilla. Kivimajat ovat noin metrin korkeita, varustettu kolmella seinällä ja niistä puuttuu katto. Majat seisovat ryhmissä. 1600-luvulla kalastuskausi piteni vähitellen, ja kalastajat alkoivat rakentaa kalamajoja.

Vuosisatojen aikana Storskärin ulkosaariston kalastuskausi on kokenut vilkkaampia ja rauhallisempia aikoja. 1800-luvulla kalastusta ei juuri ollut, mutta vuosisadan puolivälissä kalastettiin. Vuosisadan loppua kohti kalastus väheni maatalouden ja muiden elinkeinojen kehittymisen myötä. Perimätiedon mukaan alueella on korjattu heinää Rönnskärillä laiduntaneille lehmillä. Heinänkorjuu loppui vuonna 1949. Alueella on vuosisadan alussa sijainnut tanssipaikka.

Storskäretin kalastusvesi siirtyi isojaon myötä kruunulle, joka vuokrasi kalastusoikeuden sulvalaisille, maalahtelaisille ja bergöläisille. Se että kalastusvesillä kalasti jo ennestään maanviljelijöitä Sulvasta ja Mustasaaresta ei tehnyt asiasta helpompaa. Kiista johti siihen että Storskäretistä tuli maalahtelaisten kalastuspaikka kun taas Skvättan, Ljusån ja Storsanden jakautuivat sundomilaisten kalastuspaikoiksi.

Storskärin hautausmaa sijaitsee saaren korkeimmassa kohdassa noin 12 metriä merenpinnan yläpuolella. Hautausmaalle pääsee polkua pitkin venesatamasta. Paikka on kiinteä muinaisjäännös.

STORSKÄR

1. KYRKOGÅRDEN / HAUTAUSMAA
2. JUNGFRUDANS / JATULINTARHA
3. JUNGFRUDANSER 2st / JATULINTARHOJA
4. JUNGFRUDANSER okänt antal / JATULINTARHOJA tuntematon määrä
5. TOMTNING stor cirkelrund
YÖPYMISSUOJA iso pyöreä
6. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJA
7. STENKUMMEL / KIVIRYKELMÄ
8. JUNGFRUDANS / JATULINTARHA
9. KOMPASS / KOMPASSI
10. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJIA
11. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJIA
12. JUNGFRUDANS / JATULINTARHA
13. STENKUMMEL / KIVIRYKELMÄ
14. KOKPLATSER / KEITTOPAIKKA
15. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJIA
16. KOMPASS / KOMPASSI
17. TOMTNINGAR / YÖPYMISSUOJIA

- ligger vid 2,5 meterskurvan
Resten av lämningarna som ligger ovanför fem-meterskurvan är äldre
- sijoittuvat 2,5 korkeuskäyrän tuntumaan. Muut muinaisjäännökset, jotka sijoittuvat viiden metrin korkeuskäyrän yläpuolelle, ovat vanhempia.

(Annika Sander 1984 / preliminär rapport)

Kulttuuriympäristön kohteita kartalla (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 31).

Storskäret

Storskärshamnen:

Storskärshamnissa mökit on rakennettu hiukan epätasaiseen riviin rannan suuntaisesti. Venevajat ja vajat vesirajassa tai vedessä. Ranta on matala ja kivinen. Maa kohoaa mökkien takana jyrkästi.

1. Berg: Vuonna 1981 perinteiseen tyyliin rakennettu kalamaja on kooltaan nykypäivän tarpeisiin soveltuva. Sisäänkäynti kalamajaan on pitkällä sivulla. Rakennus on perustettu kiville ja betonipilareille ja siinä on profiilipeltikate ja julkisivut on punaista peiterimoitettua laudoitusta valkoisin nurkkalaudoin. Ikkunat on hiukan syvennyksessä ja niissä on päällä T-ristikot. Rannalla on venevaja ja jääkellari. Venevaja on rakennettu kivien päälle veteen. Länsisivulla on katos, jonka alle veneen voi ajaa. Venevajan seinät on maalaamatonta pystyrimoitettua laudoitusta. Jääkellarin alaosa on muurattu punatiilestä ja yläosa on punaista peiterimoitettua laudoitusta valkoisin nurkkalaudoin. Eristeenä on stryrox ja päädyssä peltiovi.
2. Malax navigationsklubb: Vuosina 1983 – 1985 rakennetussa pitkässä kapeassa mökissä on kaksi asuntoa. Rakennus on pitkä sivu rantaa kohti, sisäänkäynnit asuntoihin ovat pitkällä sivulla. Sisäänkäyntien eteen on rakennettu terassi kyllästetystä puusta. julkisivut on punaista peiterimoitettua laudoitusta valkoisin nurkkalaudoin ja rakennuksessa on konesaumattu peltikate. Ovet ovat keltaiset. Saman värinen sauna on kulmittain mökin kanssa.
3. Bäckström: Perinteisen kalamajan ulkonäköä on muutettu. Tupaosa on hirsirakenteinen, ulkonurkat ja kuisti ovat lautarakenteisia. Julkisivut on paneloitu punaisella vinoponttilaudalla, vuorilaudoitus on valkoinen. Ikkunoita on suurennettu ja ne ovat yksiosaisia. Rakennuksessa on korkea tiilinen savupiippu ja profiilipeltikate. Rannan venevaja on perinteiseen tapaan punaista pystyrimoitettua laudoitusta valkoisin vuorilaudoituksin.
4. Kvist: Melko hyvin alkuperäisessä ulkoasussaan säilynyt kalamaja on todennäköisesti rakennettu n. 1800-1900-luvun vaihteesta.

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

1. Berg
2. Malax navigationsklubb
3. Bäckström
4. Kvist
5. Hagback
6. Fant
7. Söderholm
8. Talvitie

Karttaote alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Storskäret

Storskärshamnen:

5. Hagback: Entinen kalamaja 1900-luvun alusta (fiskarbastu), vierasmökki sekä kaksi erillistä vajaa /venevajaa. Kalamaja on rakennettu 1900-luvun alussa ja se on yhdistetty kahdesta erillisestä rakennuksesta. Mökissä, vierasmajassa ja toisessa vajassa on punainen pystylauditus, valkoiset nurkkalaudat. Venevaja on maalaamaton. Rakennuksissa on aaltopeltikate.
6. Fant: Pieni perinteinen kalamaja on siirretty paikalleen 1970-luvun alun jälkeen. Päädyssä on kuisti ja kamiinan hormina peltiputki. Julkisivuissa on punainen pystyrimoitettu verhous ja valkoiset nurkkalaudat, 2-jakoiset ikkunat sekä profiilipeltikate.
7. Söderholm: Mökki on Lots- tai Husbackenilla, Storskärsvikenin perimmäisessä osassa. Se on ainoa jäljellä oleva lukuisista karjarakennuksista (fäbod). Mökki on rakennettu noin vuonna 1800 (haastattelutieto; luotsi Henrik Söderholm) ja se on siten vanhin rakennus Storskärissä. Mökki on veistetty hirrestä ja siinä on vuoraus. Pulpettikattoinen osa on tehty vanhan mallin mukaan uudelleen. Rakennuksessa on aaltopeltikate, uusituissa ikkunoissa koristelistat. Rannassa on sauna vuodelta 1998.
8. Talvitie: Mökki ja venevaja/saunarakennus seisovat yksin Storskärsvikenin pohjoispuolella. Mökki on rakennettu 1980-luvulla ja venevaja on siirretty ulkosaarista Storskäriin vuonna 1988. Sauna rakennettiin venevajan yhteyteen vuonna 1990. Mökin malli on ollut yleinen 1970-luvulta lähtien. Se on rakennettu betonipilareille. Siinä on loiva harjakatto ja profiilipeltikate, punainen pystylauditus ja valkoiset nurkka- ja vuorilaudat sekä melko suuret ikkunat. Venevajassa on leveät pariovet pitkällä seinällä itään päin ja yksittäinen ovi vesirajassa olevassa päädyssä. Sauna on sijoitettu päätyyn. Venevaja-saunarakennuksessa on punainen pystylaudituksella valkoisin nurkkalaudoin ja profiilipeltikate.

Vy över Storskärshamnen. Bergs båthus längst till vänster i bild, Malax navigationsklubbs stuga i mitten och Kvists stuga skymtar längst till höger. (Foto: KH)

Ännu på 1970-talet fäste man ingen större uppmärksamhet vid fiskarbasturnas utseende; vid reparationer använde man det material som fanns tillgängligt på platsen. På bilden f.d. Malmbergs fiskarbastu och gäststuga "Grand Hotel" i Storskärshamnen. (Foto SLS 1090:121)

Söderholms gamla fäbodstuga uppe på Husbacken längst in i Storskärsviken. (Foto: KH)

Kuvia alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Storskäret

Finnskatan:

Finnskatan kapea, pitkä niemi on Storkärshamnin pohjoispuolella luoteis-kaakko-suuntaisena jyrkkänä harjanteena.

9. Granlund: Finnskatan vanhimmat rakennukset on rakennettu todennäköisesti 1900-luvun puolivälissä. Mökki on ylempänä ja vaja on rannassa
10. Lindberg: Kalamaja on rakennettu 1990-luvulla
11. Bonn: Kalamaja on rakennettu 1990-luvulla. Rannassa olevan venevajan vieressä on laituri.
12. Nyman: Mökki on rakennettu 1966-1967 vapaa-ajan asunnoksi. Rannassa olevan venevajan/saunan vieressä on laituri.

*Stugor och bäthus på Finnskatan.
(Foto: KH)*

Kuva alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

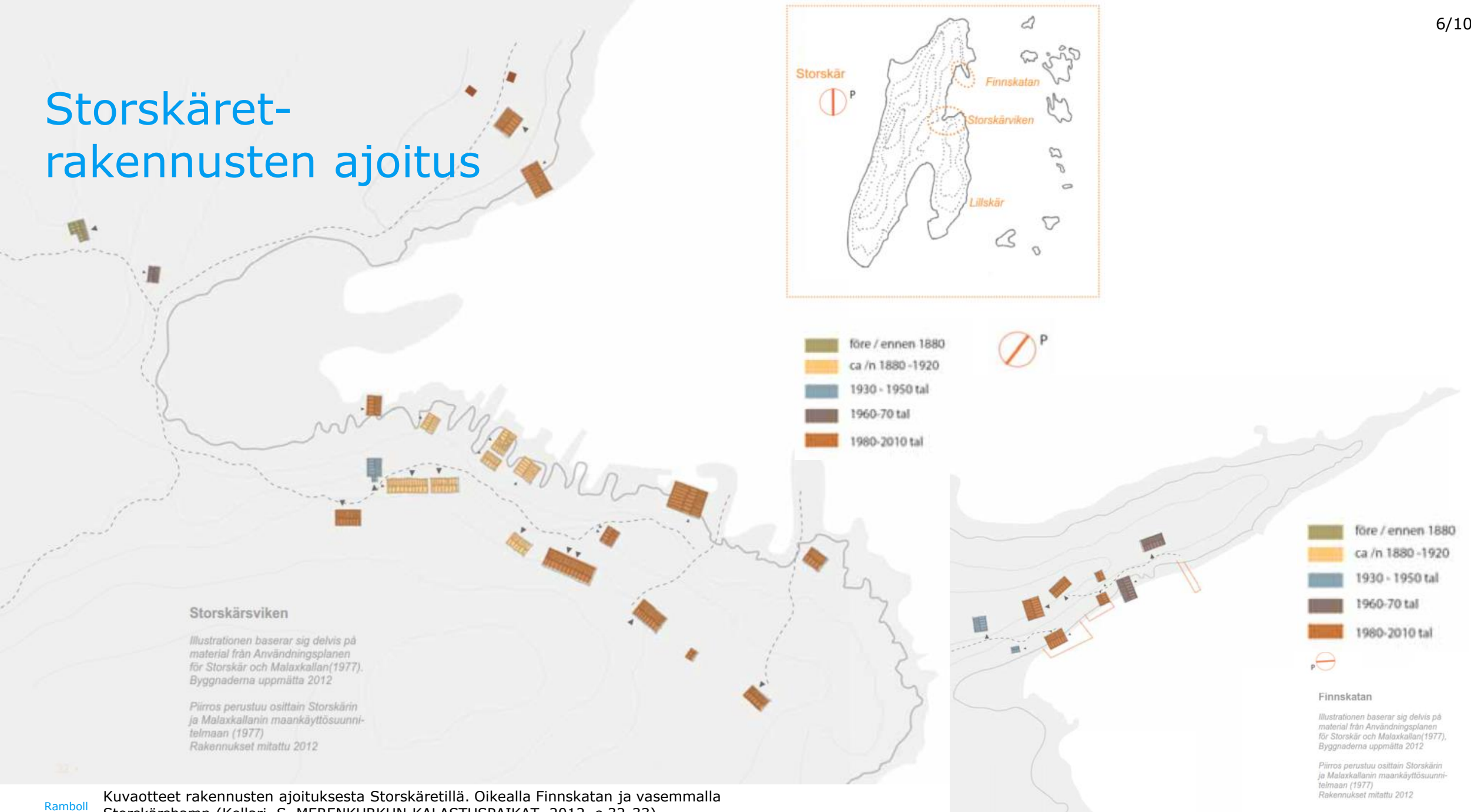
Karttaote alueesta
(Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

9. Granlund
10. Lindberg
11. Bonn
12. Nyman

Alue vuoden 2024 ilmakuvasa
(Ortokuva © MML).

Storskäret- rakennusten ajoitus

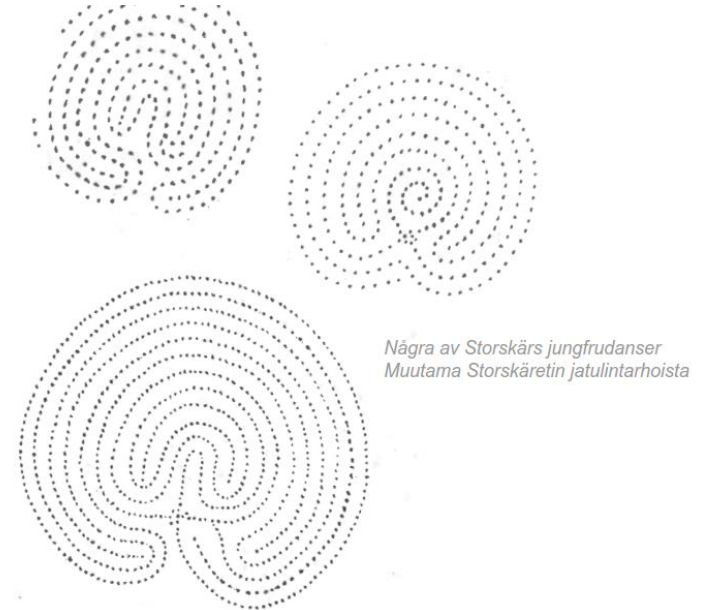
Storskäret

Kuva Storskäretin jatulintarhasta (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 10).

Kivistä ladotuttuja labyrintteja, eli jatulintarhoja esiintyy hyvin laajalla alueella Itämeren ympärillä. Merenkurkun saaristossa jatulintarhat esiintyvät ulkosaaristossa epäsäännöllisessä nauhassa ulomilla luodoilla ja lukumäärältään niitä on varsin monta verrattuna toisiin saaristoihin. Jatulintarhat ovat pitkään askarruttaneet tutkijoita ja herättäneet myös paikallisväestön mielikuvituksen. Varsinaista vastausta miksi tai milloin jatulintarhat on rakennettu ei ole löytynyt. Yksi esitetty hypoteesi on, että jatulintarhojen rakentaminen olisi ollut ajanvietettä tai liittynyt pyyntimagiaan tai mahdollisesti molempiin. Västerbottenissa, Ruotsin puolella, jatulintarhojen ikää on tutkittu korkeusaseman ja jäkäläkasvillisuuden avulla. Korkeus määrittää varhaisimman ja jäkälä myöhäisimmän mahdollisen rakennusajankohdan. Tutkituista 26 jatulintarhasta rakennusajanjakso määräytyy 400-1800 -luvuille, selkeä huippu sijoittuu 1500-1600 -lukuun. Saaristotutkija Bonnsin mukaan mikään ei estä näiden tutkimustulosten soveltamista myös Merenkurkussa, jossa pääsääntöisesti jatulintarhat sijaitsevat tasolla, joka mahdollistaa niille korkean iän.

(Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 11. Kuva alla s. 37).

Storskäret -kuvissa

Storskär, Husbacken cirka 1910-tal / Storskär, Luotsimäki noin 1910-luvulla (MVK)

Bevarad stuga
Säilytetty kämppä

2012

1970-tal / 1970-luku (SLS)

Kuvia Storskäretiltä (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 34-36).

Ramboll

Storskärs fiskeläge, 1986
Storskärin kalastuspaikka, 1986
(Aktiv Närkultur / Göran Strömfors)

Bevarade bodar vid Storskärsviken, foto taget år 1973
Säilyneitä vajoja Storskärsvikenillä, kuva vuodelta 1973 (SLS)

Storskäret- kuvissa

*Vy över Storskärsviken från Husbacken, 1986.
Näkymä Luotsimäeltä Storskärsvikenin yli, 1986.
(Aktiv närkultur / Göran Strömfors)*

Kuvia Storskäretiltä (Kellari, S.
MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT,
2012, vas. s 37 ja 84, oik. S. 46 ja s.
71).

*< Krakastänger på Storskär 1973
Verkkotarha Storskärillä 1973
(SLS)*

*Husbacken, även kallad Lotsbacken, på Storskär ca 1910-tal.
"Husbacken" Storskäretillä noin 1910-luvulla.
(MVK)*

Storskäret - kuvissa

renoverad stuga

Strandbodar

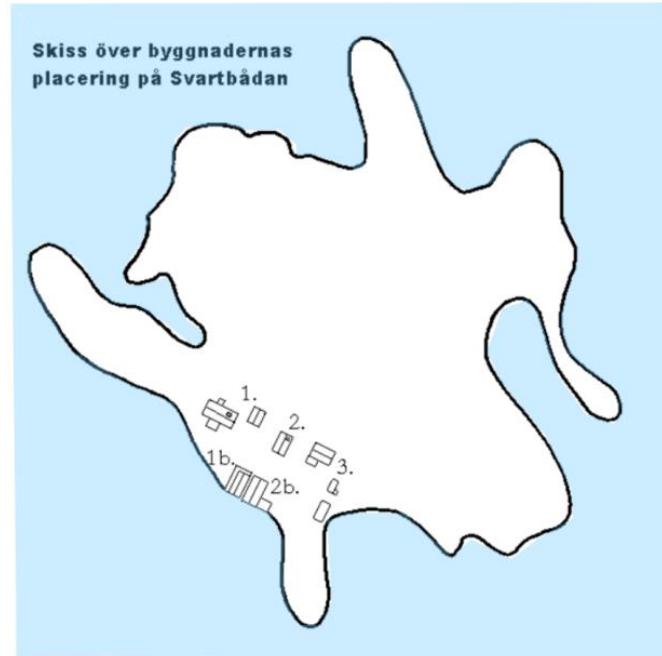
Hersrik Söderholms hus

Kuvia inventoinnista vuodelta 1994 (L. Östman).

4. Svartbådan

Svartbådan (4,4 ha) on pieni saari Storskäretin pohjoisen niemen (Finnskatasta) itään. Länsirannalla on suojaista satama ja rannalla on kolme mökkiä venevaja ja piharakennuksia. Satamaa käyttävät myös muut kuin mökkiläiset. Saarella oli kuusi sandomilaiskalastajaa 1910-1920-luvuilla.

1. Glader: Vanha pitkänomainen kalamaja on rakennettu vuonna 1931. Eteläsivulla on pulpettikattoinen kuisti ja pohjoissivulla ulkonemana keittokomero (rakennettu 1973 jälkeen).
2. Sjöstrand: Kalamaja (fiskarbastu) on rakennettu vuonna 1986.
3. Nord: Mökki on rakennettu vuosina 1959 – 1960 ja se on vapaa-ajankäytössä. Mökissä on punainen pystyrimoitettu laudoitus, valkoiset nurkkalaudat, osa on vaakapaneloitu. vaakapaneeli, musta aaltopeltikate. Ulkonevaa sisäänkäyntiä tukevat kuoritut puupilarit. Sauna ja varastorakennus on rakennettu alun perin 1960-luvulla ja ne ovat päädyt vastakkain. Niissä on punainen pystypanelointi ja valkoiset nurkkalaudat, sekä pulpettikatto.

Karttaote alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

1. Glader
2. Sjöstrand
3. Nord

Alue vuoden 2024 ilmakuvasa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021). Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

5. Djupskär

Djupskär on pieni saari, Storskäretin eteläisestä niemestä (Lillskäret) itään. Saarella on ainoastaan kalamaja, loisto ja varasto. Rakennukset sijoittuvat lahden ympärille itäpuolelle. Saarella ei ole laituria, ja lahti on melko matala ja kivinen.

1. Herrgård: Kalamaja on rakennettu 1970-luvun lomarakennuksen tyyliksi. Siinä on loiva peltikatto, suuret yksiosaiset ikkunat, punainen pystyrimoitettu laudoitus ja valkoiset nurkkalaudat. Mökissä on perinteinen kalamajan huoneratkaisu; tuvassa on avotakka nurkassa ja päädyssä kuisti. Kuistista on erotettu huone. Tuuliviirissä on vuosiluku 1991.
2. Loisto(linjefyr) & varasto: Kalamajan eteläpuolella on pieni varasto ja valkoinen loisto. Se on kuusikulmainen, 2-3 m korkea peltivuorattu torni betoniperustuksella. Loisto toimii aurinkoenergialla. Varastossa on säilytetty aiemmin kaasupulloja. Varaston katolla on aurinkopaneeli. Varastorakennuksessa on punainen pystyrimoitettu laudoitus ja valkoiset nurkkalaudat. Loisto on linjassa Svartbådanin merkin kanssa.

Herrgård's stuga på Djupskär representerar en modern variant av fiskarbastun. (Foto: KH)

Kuva alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

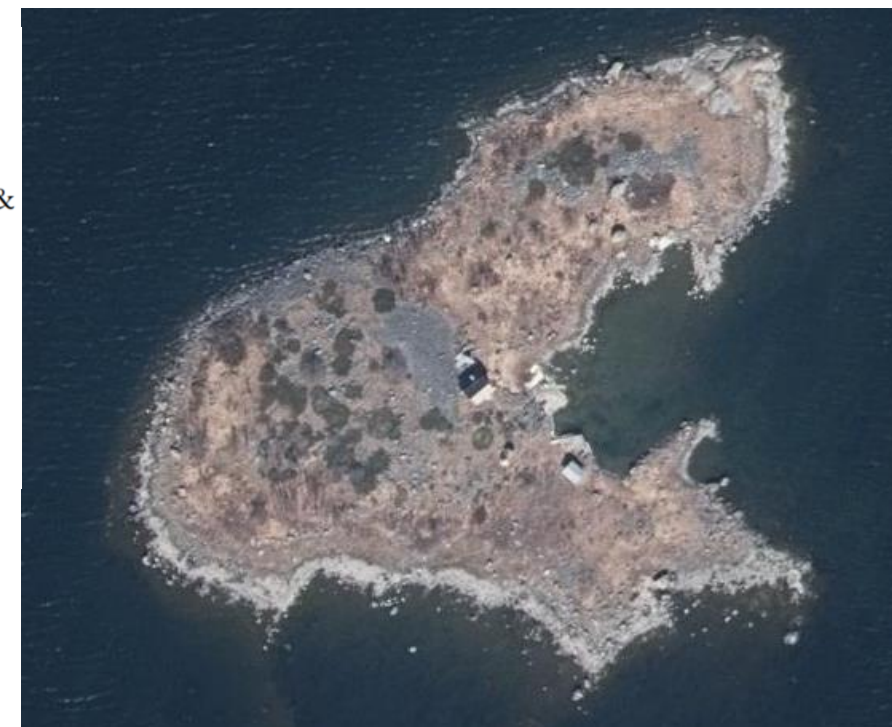
1. Herrgård
2. Linjefyr & förråd

Karttaote alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Djupskärin loisto kuului Lillsandilla asuneitten loistonhoitajien vastuualueeseen. Kuvassa vasemmalla polttoainesuoja: petroli- ja sittemmin kaasutäydennysten tekeminen oli yksi loistonhoitajien tehtävistä.

Kuva loistosta ja loiston varastosta (Meriväyliä rakennusperintö,).

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

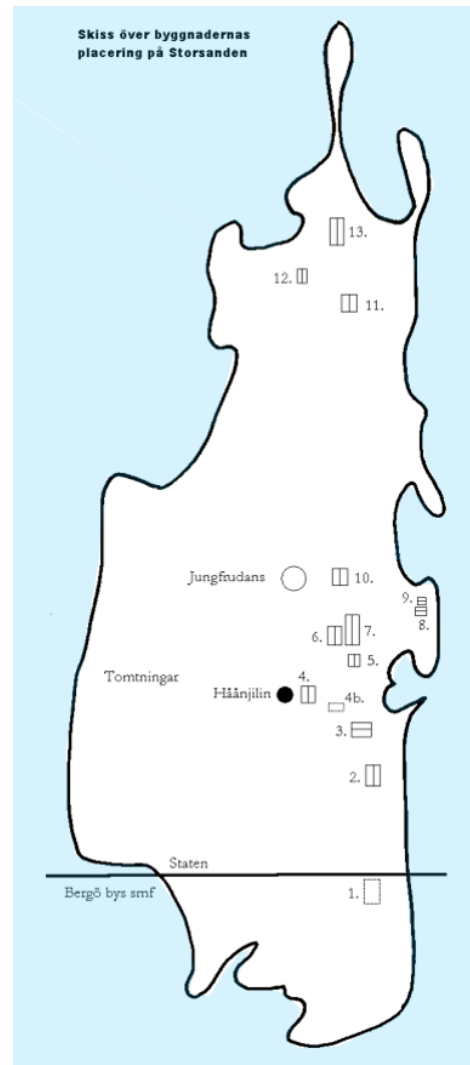
Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021). Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

6. Storsanden

Storsanden (pinta-ala n. 45.9 ha, josta valtion 40.6 ha) Storsanden on korkea ja karu saari, jossa on niukkaa kasvillisuutta. Maisema muodostuu pohjois-eteläsuuntaisen hiekkaharjanteelle. Storsanden oli sandomilaisten suurin kalastuspaikka, ja vielä 1920-luvun alussa siellä oli kesä-syyskuun välisenä aikana 119 henkilöä (jakaantuneena 27 perheeseen). Kalastajamökkit ja suolavajat Storsandenissa hylättiin toisen maailmansodan aikaan kalastuksen rakenteellisista muutoksista johtuen.

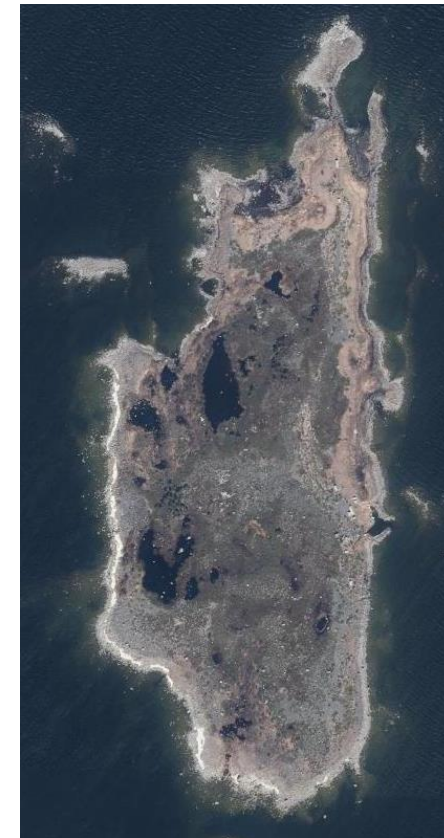
Nykyään rakennukset ovat keskittyneet saaren itäpuolelle, mutta länsipuolella on edelleen jäänteitä vanhasta kalastajakylästä ja satamasta, mukaan lukien talonperustuksia ja laitureiden sekä kivistä rakennettujen majojen jäänteitä. Vanha suojaista satama on maa-aineksen täyttämä ja muuttunut pieneksi järveksi. Koko saarella on jäänteitä kalastustelineistä, kuivatuspaaluista ja muita merkkejä ihmisten pitkäaikaisesta pyrkimyksestä muokata maisemaa siirtämällä ja pinoamalla kiviä. Saarella on myös yksi jatulintarha. Kivessä polun vieressä, joka johtaa saaren pohjoispäähän, Johan Erik Nedergård on kaivertanut tekstin: "J.E. Nedergård / DEN 22 JULI 1932 / GODE GUD VÄLSIGNA ALLA DEM SOM HAVET PLÖJER".

Storsandenin pohjoisosassa on luonnollisesti muodostunut satama kahden luodon suojassa. Satama on hyvin matala ja avoin pohjoistuulille. Talon omistajat ruopauttivat talvella 1990/1991 pienen sataman ja aallonmurtajan saaren länsipuolella tiheän mökkiryhmän alapuolelle, satama ruopattiin uudelleen kesällä 2014. Nykyään kukaan Storsandenin mökinomistajista ei harjoita ammattikalastusta, vaan mökkejä pidetään enemmän vapaa-ajan mökkeinä. Kaikki kalamajat on alun perin rakennettu ennen vuotta 1940, ja kuusi on rakennettu ennen vuotta 1900.

1. Husgrund	8. Bastu
2. Stormblad & Enholm	9. Förråd
3. Stegar	10. Östman
4. West	11. Sten
5. Marander	12. Förråd
6. Marander	13. Morney & Svarfars
7. Söderback & Svarfars	

Karttaote alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021). Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista, historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

Storsanden

1. Palaneen rakennuksen perustus.
2. Stormblad ja Enholm: Kalamaja (fiskarbastu) koostuu kahdesta osasta. Pohjoispäädystä on käynti suoraan pohjoiseen huoneeseen. Länsipäädystä on sisäänkäynti eteläosaan. Rakennus on hyvässä kunnossa ja uudistettu. Käymälä sijoittuu mökistä etelään.
3. Stegar: Hirsirakenteisessa kalamajassa (fiskarhus) on punainen pystyrimoitettu laudoitus ja valkoiset nurkkalaudat ja profiilipeltikate. Rakennus koostuu kahdesta osasta, sisäänkäynti on itseinällä ja ikkunat pitkällä sivuilla. Talo on uudistettu ja hyvässä kunnossa. Seiniä on tuettu, mutta rakennus kokonaisuudessaan on vino. rakennuksessa ei ole savupiippua.
4. West: Maalaamattoman hirsirakenteisen mökin sisäänkäynti eteläisestä päädystä. Ulkoseinät ovat osittain laudoitettuja, pohjoispääty on peitetty jonkinlaisilla kuitulevyillä. Mökin takana on suuri kivi, Häänjilin. Ukot kiipeilivät kivelle tarkkailemaan hylkeitä.
 - 4 b. Hiukan mökistä kaakkoon on hajonneen hirsirakenteisen venevajan tai vastaavan jäänteet.
5. Marander: Hirsirakenteisessa varastossa (4 x 4 m) on punainen pystyrimoitettu laudoitus ja valkoiset nurkkalaudat. Rakennuksessa on tuohikatto, joka pysyy paikoillaan kattopuiden ja kivien avulla. Ovi pohjoispäädystä. Se sijaitsee 7,2 metrin päässä kohteesta 7. Gunvor Maranderin omistama varasto on erittäin hyvässä kunnossa.
6. Marander: Entinen kalamaja (fiskarhus). Siinä on punaiset pysty-laudoitetut seinät ja valkoiset nurkkalaudat ja siinä on profiilipeltikate. Rakennus koostuu kahdesta osasta. Sisäänkäynti on eteläpäädystä. Makuulaverit ovat pohjoisosassa. Varaston ovi on länsipäädystä. Rakennus on hyvässä kunnossa. Rakennus on ollut kalamajana 1950-luvun alkuun saakka, käyttämättömänä 1970-luvun alkuun saakka.
7. Söderback och Svarfars: Useassa vaiheessa rakennetussa pitkässä ja kapeassa (yht. 3,7 x 15 m) entisessä kalamajassa (fiskarhus) on punaiset pysty-laudoitetut seinät ja valkoiset nurkkalaudat ja eri kokoisia ikkunoita. Rakennuksen ulkonäkö on muuttunut korjausten yhteydessä. Sisäänkäynnit ovat eteläpäädystä ja itseinällä. Rakennus on hyvässä kunnossa. Mökin edessä on kuusikulmainen terassi pöytien ja penkkien kanssa, sekä lipputanko.

1973 fanns det endast en fiskarbastu på Storsanden som underhölls och var i användning. (Foto: SLS 1090:4)

Kuvia alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Storsanden

8. Sauna: Punainen hirsirakenteinen sauna (3,5x3,5 m), jossa on pääty veteen päin, . Päädyssä on kaksi ikkunaa. Alun perin rakennus on ollut pieni hirsinen varistorakennus.
9. Varasto: Punaiseksi maalattu varasto/puuvaja (3 x 4,2 m).
10. Östman: Entinen kalamaja, pieni mökki (4,7 x 4,7 m), punainen pystyrimoitettu laudoitus ja valkoiset nurkkalaudat ja aaltopeltikate. Sisäänkäynti eteläiseltä päädyistä. Mökki on kunnostettu 1990.
11. Sten: Entinen kalamaja (fiskarhus), hirsinen mökki, jossa on kuisti (4x6,4 m). Rakennuksessa on punainen pystyrimoitettu laudoitus ja valkoiset nurkkalaudat ja profiilipeltikate. Sisäänkäynti pohjoispäädyistä ja ikkunat jokaisella seinällä. Kerrossänky pitkin itäistä pitkää seinää. Muurattu avotakka lounaiskulmassa.
12. Varasto: Maalamaton lautavuorattu uusi lato, jossa on profiilipeltikate.
13. Morney ja Svarfars: Vuonna 1901 rakennettu entinen kalamaja (fiskarhus) on pitkä rakennus, jossa kalastajamökki on yhdistetty kahteen varasto-osaan. Hirsiin veistetyt roomalaiset numerot viittaavat siihen, että mökki on siirretty paikalleen. Rakennuksen kokonaisuus on 4,3 x 13,9 m. Sisäänkäynti kuistiin on itäisellä pitkällä seinällä, kuten myös varastojen ovet. Ovi kuistin ja mökin välillä on päätyseinällä. Mökin ulkoseinissä on ikkunoita kaikilla kolmella ulkoseinällä. Muurattu avotakka sijaitsee oven oikealla puolella. Vastakkaisella seinällä nurkissa on kaksi kerrossänkyä. Ulkoseinät on maalattu punaiseksi, päällystetty ohuella paperimaisella levyllä, joka on kiinnitetty pystyrimoituksella. Nurkkalaudat ovat valkoiset ja rakennuksessa on aalto/profiilipeltikate. Rakennus on myös kunnostettu sisäpuolelta ja on hyvässä kunnossa.

Marander, Söderback&Svarvars

Stegar. West i bakgrunden.

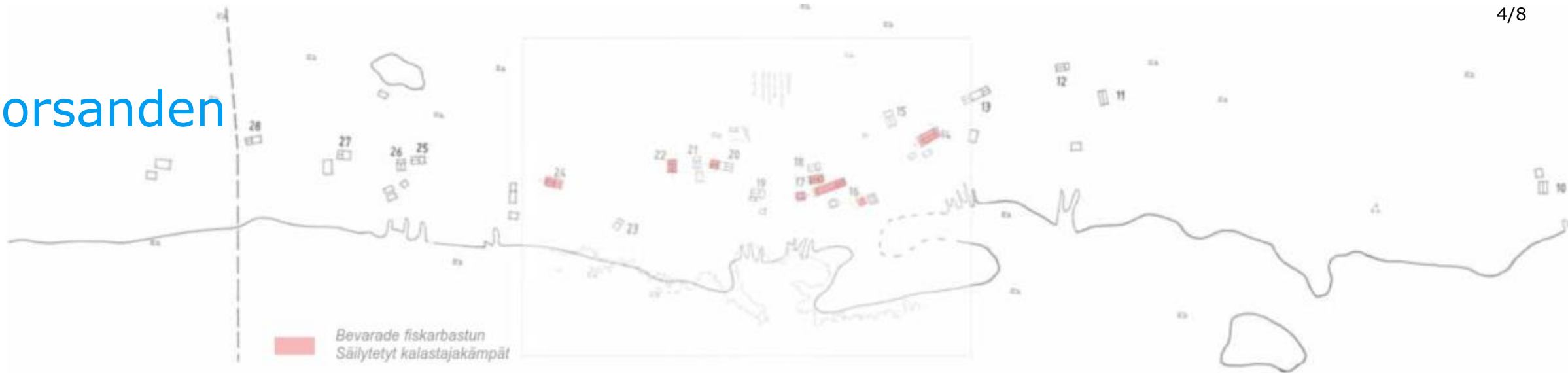
West, förfallet bäthus till höger.

Rester efter omkullfallna fiskarbastur och krakastänger. (Foto: KH)

Kuvia alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Storsanden

*Storsands bebyggelse enligt flygfoto taget på 1930-talet
Storsandin rakennuskanta 1930-luvulla otetun ilmakuvan perusteella.*

Storsands fiskeläge 1976 / Storsandin kalastuspaikka vuonna 1976

Kuvaote kalastuspaikan rakennuksista ja kartasta vuodelta 1973 (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 42).

Storsanden

Storsands fiskeläge 1973 (SLS)

Samma vy sommaren 2012

Karttaote ja kuvapari Storsandenin pohjoisosan rakennuksista vuodelta 1973 ja 2012 (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 43).

Storsanden -kuvissa

Sten (Jungfrudanser och snickarglädje, s 96-97).

Morney och Svarvars (Jungfrudanser och snickarglädje, s 96-97).

Storsanden kuvissa (Jungfrudanser och snickarglädje, s 96-97).

Storsanden- kuvissa

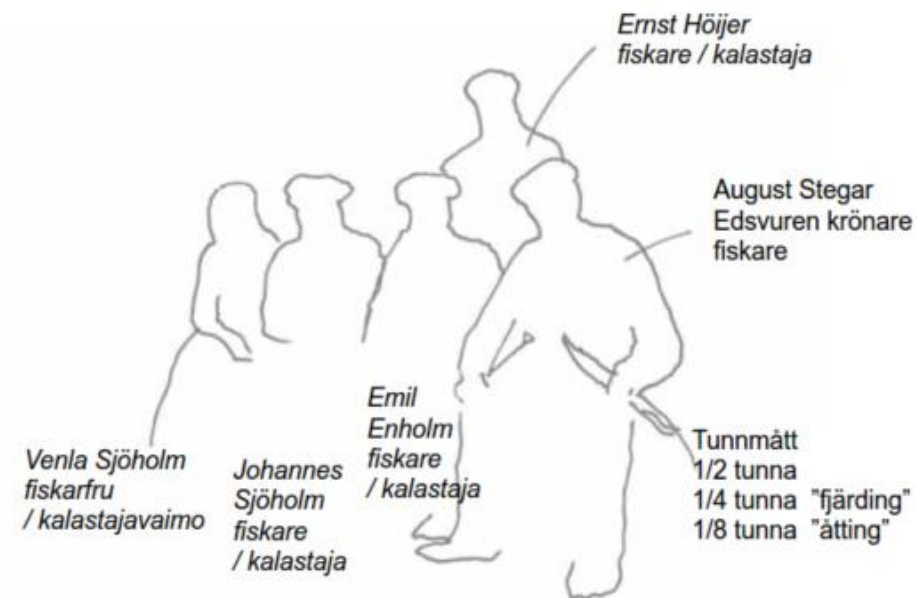
Storsanden 1930-tal (Sundom bygdeförening rf)

Storsanden kuvissa (Kellari, S. MERENKURKUN KALASTUSPAIKAT, 2012, s 8, s. 40).

Ramboll

Fiskare på Storsanden 1930-tal (Sundom bygdeförening rf)

Storsanden -kuvissa

Boden är byggd av vrakdelar, antagligen ett skeppsdäck, att dömma av spikhålen. Vajan jykevät laudat ovat luultavasti, naulanrei'istä päätellen, peräisin laivan kannesta.

Fiskarbastu år 1976 och 2012 / Kalastajakämppä vuonna 1976 ja 2012

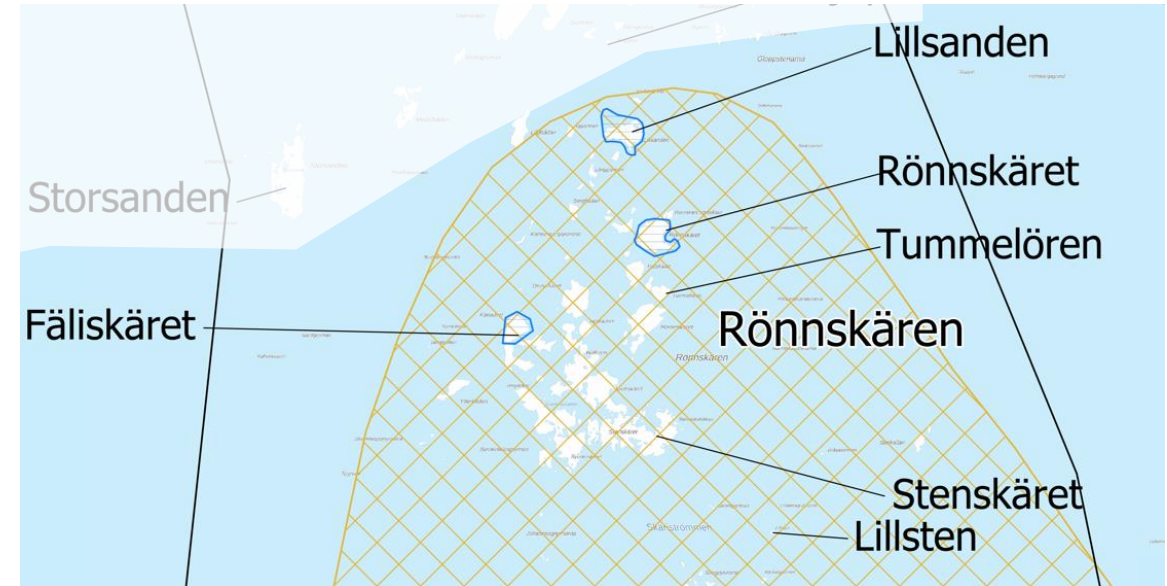

På bilden syns fiskarbastu nr 22 (se karta). Den förfallna boden till höger är samma byggnad som personerna sitter framför på fotot från 1930-talet. Fiskarbastu nr 20 i bakgrunden.

Kuvassa näkyy kalastajakämppä nr 22 (kts kartta). Rapistuva vaja, oikealla, on sama rakennus, jonka edessä henkilöt istuvat 1930-luvulla otetussa kuvassa. Kalastajakämppä taka-alalla on nro 20.

Rönnskären- saaristo

7. Lillsanden
8. Rönnskäret
9. Fäliskäret
10. Tummelören
11. Stenskäret
12. Lillsten

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)
- Unescon maailmanperintökohde

Alue vuoden 2025 taustakartalla (© MML).

7. Lillsanden (RKY)

Saaren keskiosiin on voimassaolevassa rantayleiskaavassa merkitty rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue (SR).

RKY 2009 -Lillsandenin hyvin säilynyt ja tyyppinsä viimeinen loistonhoitajayhteisö 1900-luvun alusta sijaitsee kallioluodolla Rönnskärin ulkosaaristossa. Sen edessä on hoitajien työkohteena ollut Lillsandenin pohjaloisto, joka on hyvin säilynyt. Lillsanden kuvastaa automaattisten loistomerkkien ensimmäistä käyttövaihetta ja sen myötä syntyneen ammattiryhmän toimintaa.

Lillsanden rakennettiin 1900-luvun alussa, kun valtio palkkasi saariston asukkaita sivutoimiksi loistonhoitajiksi ja rakensi näille asunnon toimialueen tuntumaan. Ensimmäiset vartioimattomat loistot olivat olleet toiminnaltaan epävarmoja ja ne olivat vaatineet jatkuvaa huoltoa.

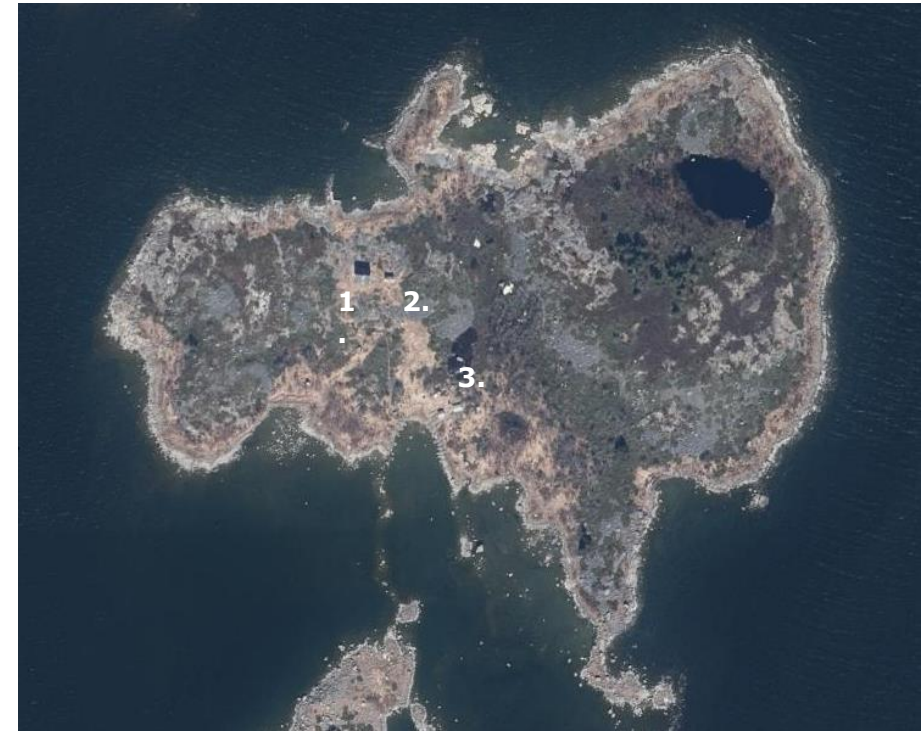
Lillsandenin loisto valmistui 1907 ja loistonhoitajien rakennukset valmistuivat 1900-luvun alussa. (rky.fi)

1. Loistonhoitajan asunto: Hirsinen kiilakiville perustettu entinen loistonhoitajan asunto (linjefyrvakten) on 1900-luvun alusta. Siinä on punainen panelointi ja saumattu peltikate.
2. Varasto: Puurakenteinen (träspanter) on rakennettu 1900-luvun alusta.
3. Rantavaja: Hirsirakenteinen huonokuntoinen vaja.

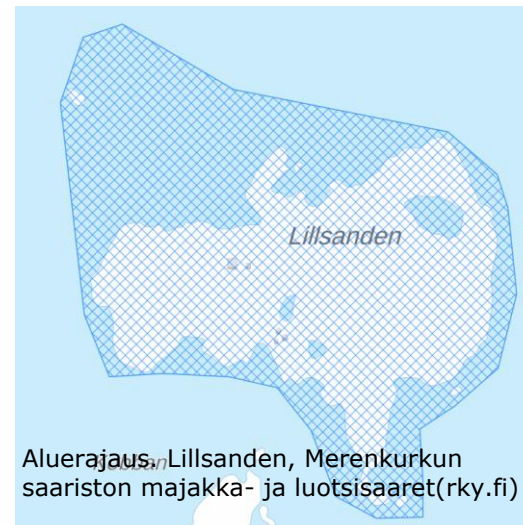

Kuva Lillsandetista. Lillsanden loistonhoitajan yhteisön rakennuksia. (Finna, Museovirasto Nyman H. 1999)

Ramboll

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Aluerajaus, Lillsanden, Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret (rky.fi)

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021), Valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009) ja Unescon maailmanperintökohteen alueelle. Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

Lillsanden

Loistonhoitajien tukikohdista pihapiireineen on säilynyt vain Maalahden Lillsand. Automaattiloistojen tunnusomaisin piirre ovat loistolaitteita suojaavat valkoiset kojut. Ensimmäisessä vaiheessa loistokojut sijoitettiin lähelle väyliä, suoraan kalliolle tai matalille graniittiperustuksille. Myöhemmin korkeiden betoni- ja rautaristikkojalustojen varaan nostetuista loistoista tuli huomattavia maiseman maamerkkejä. Yleisin käytössä oleva kojumalli, kahdeksankulmainen valurautakoju, periytyy 1900-luvun alusta. Sitä edeltänyt pyöreä malli on erittäin harvinainen. Aivan ensimmäisiä puusuojuja on tietyvästi säilynyt vain yksi tai kaksi. Olennaisia ovat myös polttoaineen varastointiin tarkoitettut varastokopit. Huoltotarpeen väheneminen johti päätoimisista loistonhoitajista luopumiseen. Asemapaikat tyhjenivät henkilökunnasta pääosin jo 1920- ja 1930-luvuilla.

Museovirasto/ Merenkulun rakennusperintö kohde 42 : Loistonhoitajien rakennukset 1900-luvun alku, Loisto 1907

Kuvaus: Ensimmäiset vartioimattomat loistot olivat toiminnaltaan epävarmoja ja vaativat jatkuvaa huoltoa. Valtio palkkasi saariston asukkaita sivutoimiseksi loistonhoitajiksi ja rakensi näille asunnon toimialueen tuntumaan. Lillsandin loistonhoitajayhteisö sijaitsee kallioluodolla Rönnskärin ulkosaaristossa. Sen edessä on loistonhoitajien työkohteisiin kuulunut Lillsandenin pohjaloisto. Lillsandin asuinrakennus on tehty kahdelle loistonhoitajalle ja näiden perheille. Sen ulkoasu ja julkisivut ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan. Myös sisätilat kuvastavat loistonhoitajien asumista. Rakennuksen pihapiiri on avoin ja historiallinen rakennusryhmä rikkoutumaton. Lillsand on tyypillinen loistonhoitajille tehty rakennuskompleksi. Se on ryhmänsä viimeinen edustaja. Lillsandin rakennukset muodostavat rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan ja nykyisin ainutlaatuisen kokonaisuuden. Lillsand kuvastaa automaattisten loistomerkkien ensimmäistä käyttövaihetta ja sen myötä syntyneen ammattiryhmän toimintaa.

Suojelutavoite:

Kohde kuuluu luokkaan 1. Maisemanhoidossa ja maankäytön suunnittelussa tulee huolehtia, että kohteen muodostama kokonaisuus säilyttää eheyttä ja historiallisen arvonsa ja että kohteen asema rakennetun ja/tai luonnonympäristön näkyvänä kulttuurihistoriallisena osatekijänä säilyy. Rakennukset/rakennelmat tulee säilyttää. Tavanomaisesta huollosta poikkeavat korjaukset ja muutokset tulee toteuttaa restauroinnin menetelmin. Kohdetta tulee hoitaa ja käyttää siten, että sen kulttuurihistoriallinen arvo säilyy.

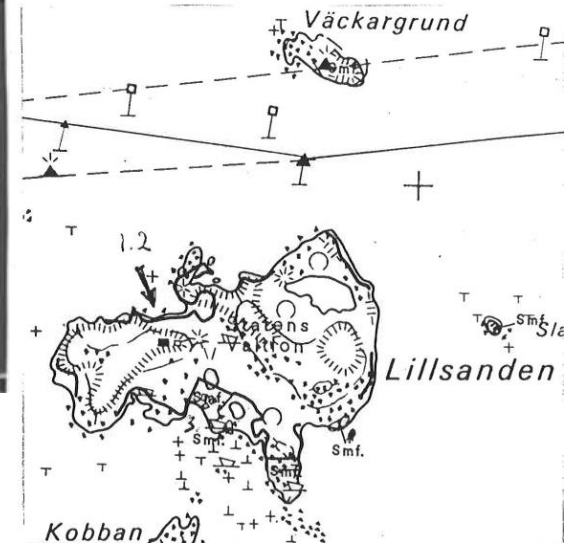
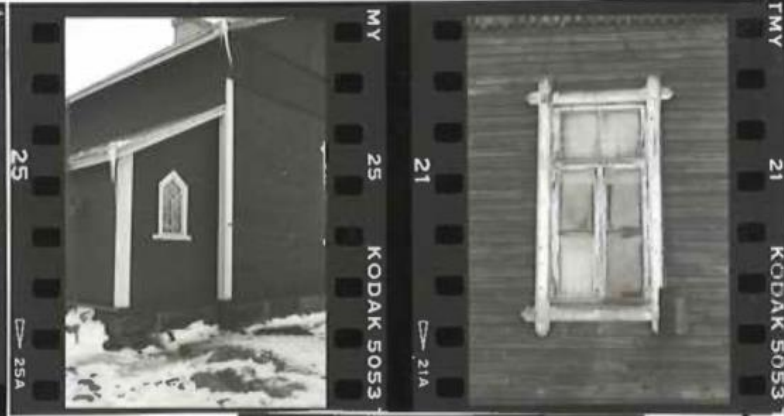
Lillsandin virkatalossa asui kaksi loistonhoitajaa perheineen. Talvikauden saarelaiset elivät täysin eristyksissä ulkomaailmasta.

Kaksi loistonhoitajaperhettä asui seinänaapureina syrjäisellä Lillsandin saarella Merenkurkun eteläosassa. Lähin miesten vastuualueeseen kuulunut loisto pilkottaa virkarakennusten välistä.

Kuvia rakennuksista (Meriväyliä rakennusperintö s. 10)

Lillsanden (RKY) kuvissa

Kuvia inventoinnista vuodelta 1994 (L. Östman).

Lillsanden (RKY) - loisto

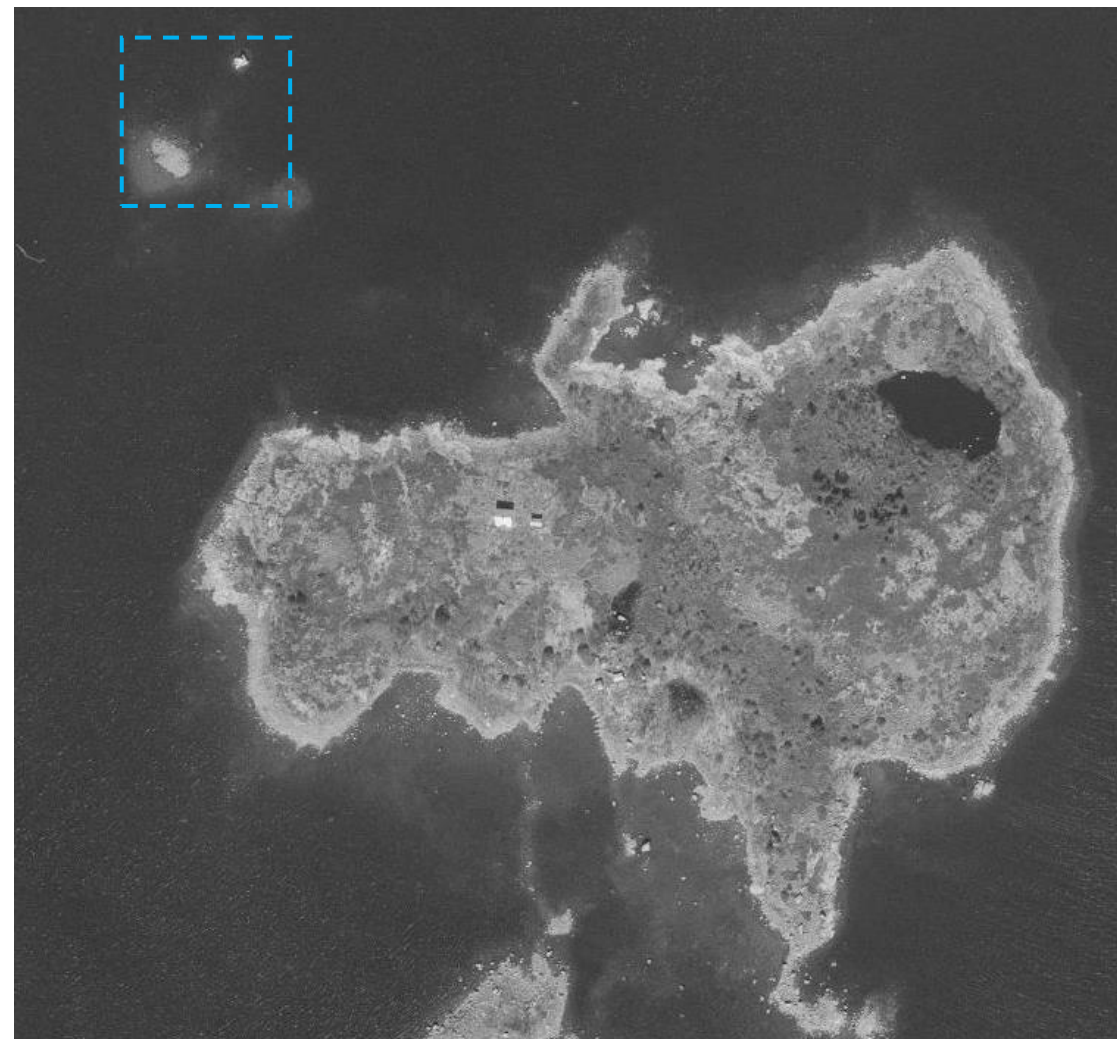

Loiston paikka ilmakuvissa vuosilta 2009, 2016 ja 2024 (historialliset ilmakuvat © MML).
Loisto vaikuttaa poistuneen.

Kuva Lillsandetista. Lillsandenin loisto. (Finna, Museovirasto Nyman H. 1999)

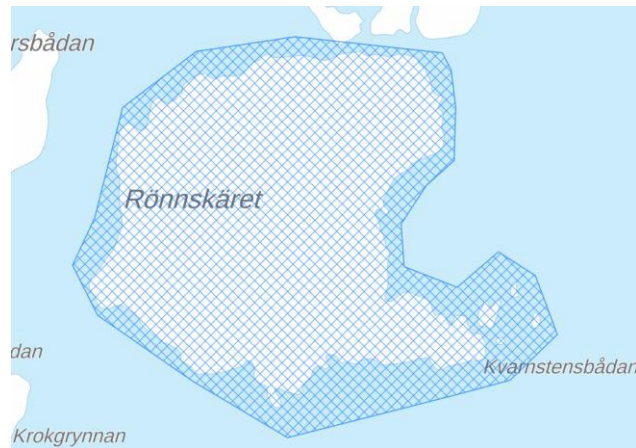
Inventoinnin mukaan vuonna 2002 loistonhoitajien pihapiirin edustalla merellä sijaitseva vedenalaiselle matalikolle perustettu Lillsandin loistomerkki. Se oli hyvä esimerkki 1900-luvun alun turvalaitetekniikasta, loistorakentamisesta sekä loiston sijoittamisesta. Loisto oli tuolloin poikkeuksellisen hyvin säilynyt. Esimerkiksi tornin graniittiperustukset olivat edelleen nähtävissä (Meriväyliä rakennusperintö, s. 32)

Lillsanden ja loiston paikka vuoden 2009 ilmakuvassa (historialliset ilmakuvat © MML)

8. Rönnskäret (RKY)

RKY-alue, jolla ei ole rakennuskantaa. Karttatutkimuksen perusteella alueella ei myöskään ole ollut rakennuskantaa. Mainintana on, että Fäliskäretin ja Rönnskäretin saarilla on samanlaiset linjassa olevat kivikummelit (Jungfrudansar. S. 52). Aluetta ei ole tarkemmin kuvattu ulkosaaristosta laadituissa selvityksissä, joita on käytetty tämän selvityksen lähtötietoina. Silti sillä on RKY-status, mikä ohjaa mahdollisten kulttuuriympäristöarvojen suojelemista. Voidaan olettaa, että alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista arvoa.

Aluerajaus. Rönnskäret, Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret (rky.fi)

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021), valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009) ja Unescon maailmanperintökohteen alueelle. Alue suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa.

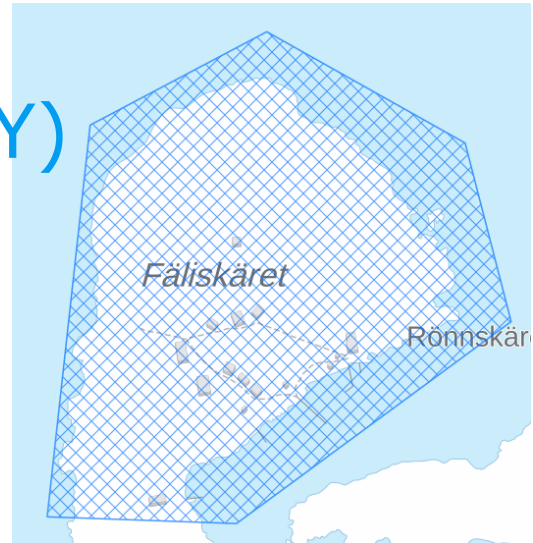
9. Fäliskäret (RKY)

Fäliskäret on noin 20 hehtaarin laajuinen saappaanmuotoinen saari Rönnskärin saariston eteläosassa. Saari on suhteellisen korkea ja sen avoin sijainti ulkosaaristossa tekee luonnosta hyvin karun. Saaren itäpuolella on suojaisa satama, jossa on 35 metriä pitkä L-muotoinen laituri, mutta kovalla tuulella saarelta voi silti olla melko vaikea päästä pois. Saarella on Rönnskärin luotsiasema, joka suljettiin vuonna 1983 ja rannikkovartiosto lähti Fäliskäretistä 1990-luvun alussa. Viranomaiset käyvät saarella nykyään vain tilojen huoltoa varten. Fäliskäret on kokonaan valtion omistuksessa, ja sitä on hallinnoinut Metsähallitus, Länsi-Suomen luontopalvelut, joulukuusta 1997 lähtien. Saarella ei ole yksityisomistuksessa olevia rakennuksia.

Fäliskäret ja Rönnskärin luotsiaseman tilat toimivat nykyään veneilijöiden ja saaristomatkailun tukikohtana. Useat yhdistykset ovat vuokranneet Fäliskärin rakennuksia, ja niiden jäsenet yöpyvät saarella usein kesällä. Entinen luotsiaseman rakennus toimii yöpymispaikkana tilapäisille vieraille. Fäliskär sopii saaristomatkailun tukikohdaksi, koska yksityisiä mökkiläisiä ei ole ja satama on suhteellisen hyvä.

Rönnskärin luotsaustoiminnan perustamisesta 1700-luvun lopulla lähtien suuri osa bergöläisistä on ansainnut elantonsa merenkulkulaitokselta. Fäliskärin pooki (Rönnskärin pooki) on Merenkurkun vanhin, ja se rakennettiin vuonna 1784. Ennen sen rakentamista oli pookin pohjoispuolella edelleen näkyvä kivinen kummeli merimiesten navigoinnin apuvälineenä. Fäliskärin kivikummeli ja samanlainen Rönnskärin saaren kivikummeli muodostavat linjan.

Valtio osti majakan ja vanhan luotsituvan vuonna 1848. Rakennusta käytettiin sekä vahtitupana että asuinrakennuksena. On epäselvää, sijaitsiko luotsitupa Fäliskäretillä vai oliko se Rönnskäretillä. Andersinin mukaan Fäliskäretille rakennettiin uusi, noin 7 x 12 metrin kokoinen hirsiasuinrakennus vuonna 1863. Eteisen lisäksi asunnossa oli kamari ja kaksi suurempaa tupaa. Vuonna 1899 Fäliskärin luotseille rakennettiin toinen asuinrakennus puuvajoihin, varastoihin ja kellareihin. Samana vuonna vanha luotsinohitajan mökki purettiin ja hirsistä rakennettiin leivintupa. 1900-luvun alussa valtio pakkolunasti Fäliskärin maan Bergön kyläyhteisöltä luotsitoiminnan tarpeisiin. 1900-luvulla saarelle rakennettiin vielä muutamia rakennuksia.

Aluerajaus. Fäliskäret, Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret(rky.fi)

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Suosituksukset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021), Valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009) ja Unescon maailmanperintökohteen alueelle. Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

Fäliskäret (RKY)

(RKY 2009) - Rönnskärin luotsiasema ja tunnusmajakka on hyvä esimerkki merellisestä virkamiesyhteisöstä. Poikkeuksellisen suureen rakennuskantaan kuuluu rakennuksia lähes 200 vuoden ajalta. Rönnskärin tunnusmajakka on Suomen vanhin säilynyt puinen merimerkki. Punaiseksi maalattu, lähes 22 metriä korkea tunnusmajakka muistuttaa kellotapulua. Saaren kaksi luotsiasemaa 1800-luvulta ovat pitkiä yksikerroksisia puutaloja, joissa on matalat tähystystornit. 1967 rakennettu luotsi- ja merivartioasema on kaksikerroksinen tiilirakennus.

Rönnskärillä oli Vaasan porvarien ylläpitämää luotsitoimintaa jo ennen Pohjanlahden merenkulkupiirin perustamista 1848. Tunnusmajakka rakennettiin 1784. Eräs perustajista oli todennäköisesti vaasalainen suurliikemies Abraham Falander, jonka nimi on kaiverrettu pookin sydänpilariin. Perimätiedon mukaan pookin hirsikehikko veistettiin ja koottiin Raippaluodossa ja siirrettiin sitten osina Rönnskäriin. Kruunu lunasti pookin ja saarella olleen luotsipaikan rakennukset 1848 merenkulkupiirin perustamisen yhteydessä ja Rönnskärin luotseista tuli valtion virkamiehiä. Vuonna 1865 saarella oli luotsivanhin ja kaksi luotsia, jotka luotsasivat aluksia Vaasan Palosaaren ja Rönnskärin välillä. Luotsitoiminta päättyi 1976. (rky.fi)

Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret, Maalahti. Rönnskär, Fäliskäret. Kuva MV/RHO Tuija Mikkonen 2006

Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret, Maalahti. Rönnskärin tunnusmajakka eläb5 pooki. Kuva: MV/RHO Tuija Mikkonen 2006

Fäliskäret (RKY)

Museovirasto/ Merenkulun rakennusperintö kohde 44: Rönnskärin majakka ja luotsiasema- Tunnusmajakka 1784, vanha luotsiasema 1800-luku

Kohteen kuvaus:

Fäliskäretin merenkulkuyhteisö on Rönnskärin saaristoalueen historian ja kulttuurimaiseman kannalta keskeinen kohde. Se on myös tärkeä osa Vaasan kaupungin merenkulkuhistoriaa. Matalakasvuisella kalliosaarella sijaitseva rakennusryhmä muodostuu tunnusmajakasta ja suuresta luotsiyhteisöstä. Vaasan porvareitten vuonna 1784 rakennuttama Rönnskärin pooki on Suomen vanhimpia tunnettuja merimerkkejä ja vanhin puinen tunnusmajakka. Historiallisesti se liittyy Pohjanlahden kauppapakon purkamiseen ja sitä seuranneeseen meriliikenteen vilkastumiseen. Tunnusmajakka on historiallisen funktiona mukaisesti keskeinen maamerkki. Se on hyvä esimerkki väylän alkua ja luotsiaseman paikkaa osoittavasta tunnusmajakasta. Rakennus on hyvin säilynyt ja suurin osa sen rakennusosista on alkuperäisiä. Tunnusmajakan vieressä on alunperin 1700-luvulla perustettu luotsiasema. Nykyiset rakennukset ja pihapiirin ryhmitys periytyvät 1800-luvun jälkimmäiseltä puoliskolta. Rakennukset ovat hyvin säilyneitä ja niiden ulkoasu ja sisätilat kuvastavat pitkään jatkunutta luotsitoimintaa. Historiallisen rakennusryhmän vieressä on 1960-luvulla rakennettu betonitiilinen luotsi- ja merivartioasema. Fäliskäretin rakennettuun ympäristöön kuuluu myös eri-ikäisiä satamarakenteita ja rantavajoja. Fäliskäretin rakennukset muodostavat hyvän esimerkin eristyksissä toimineesta virkamiesyhteisöstä. Saaren rakennuskanta on syntynyt pitkään jatkuneen luotsitoiminnan tuloksena ja antaa hyvän kuvan ammattiin liittyvästä elämäntavasta. Fäliskäret on myös havainnollinen esimerkki tunnusmajakan ja luotsiaseman muodostamasta toiminnallisesta kokonaisuudesta. Maantieteellisesti kohde voidaan laskea osaksi Merenkurkun historiallista majakkaketjua. Tunnusmajakka on arvokas rakennushistoriallinen muistomerkki. Lisäksi saaren rakennukset muodostavat kokonaisuutena poikkeuksellisen arvokkaan kulttuuriympäristön.

Suojelutavoite:

Kohde kuuluu luokkaan 1. Maisemanhoidossa ja maankäytön suunnittelussa tulee huolehtia, että kohteen muodostama kokonaisuus säilyttää eheydensä ja historiallisen arvonsa ja että kohteen asema rakennetun ja/tai luonnonympäristön näkyvänä kulttuurihistoriallisena osatekijänä säilyy. Rakennukset /rakennelmat tulee säilyttää. Tavanomaisesta huollosta poikkeavat korjaukset ja muutokset tulee toteuttaa restauroinnin menetelmin. Kohdetta tulee hoitaa ja käyttää siten, että sen kulttuurihistoriallinen arvo säilyy.

Rönnskärin tunnusmajakka on Vaasan kaupungin tunnus merelle päin. Se on opastanut merenkulkijoita kaupunkiin vuodesta 1784.

(Meriväyliä rakennusperintö, 2009)

Rönnskärin kummelit

Rönnskärin kummeliryhmä jäsentää merimaisemaa.

Museovirasto/ Merenkulun rakennusperintö kohde 43: kummeliryhmä

Kuvaus:

Kummeliryhmä sijaitsee huomattavalla maisemapaikalla Rönnskärin ulkosaaristossa. Merimerkki koostuu kolmesta linjassa olevasta kiviröykkiöstä. Rakennelmat kuuluvat harvinaiseen röykkiökummeleiden ryhmään. Niiden rakentajista tai rakennusajankohdasta ole tietoa. Kummeleihin liittyvän perinteen mukaisesti röykkiöt lienevät muodostuneet pitkän ajan kuluessa, useiden rakentajien toimesta.

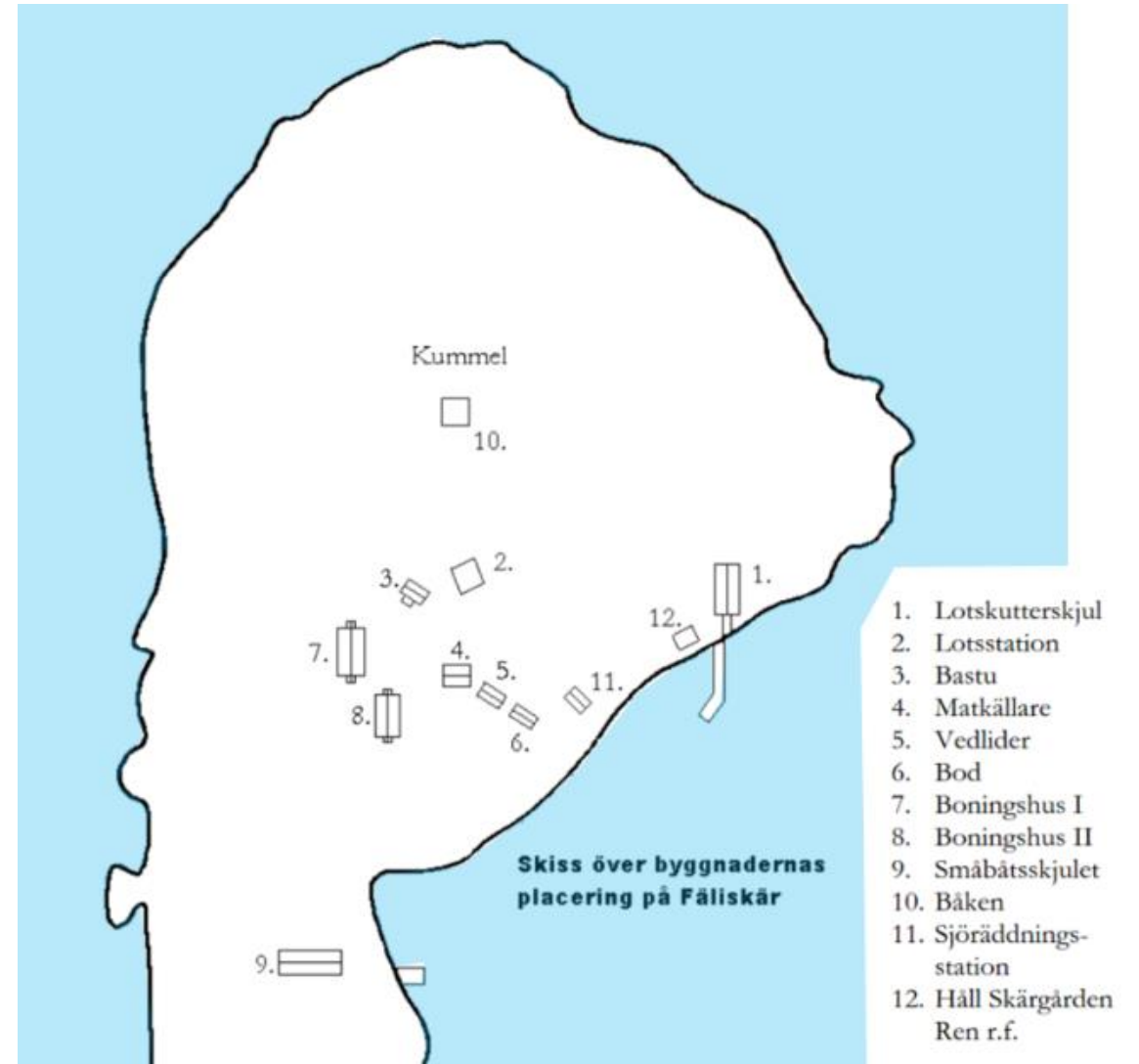
Rönnskärin kummelit edustavat ikivanhaa merimerkkien rakentamiseen liittyvää traditiota. Röykkiöiden ympäristössä ei ole tapahtunut häiritseviä muutoksia ja niiden toiminnallinen idea on selkeä. Kummelit ovat olennainen osa Rönnskärin saariston kulttuuriympäristöä. (Nyman. H, MERIVÄYLIEN RAKENNUSPERINTÖ, 2009, s 33).

Suojelutavoite:

Kohde on muinaismuistolain (295/63) tarkoittama kiinteä muinaisjäänös. Maisemanhoidossa ja maankäytön suunnittelussa tulee huolehtia, että kohde säilyy eikä sen arvo vaarannu. Kohdetta koskevista toimenpiteistä ja maankäyttösuunnitelmista tulee pyytää Museoviraston lausunto. (Museovirasto; Nyman. H, Ikkala, M-L, MERENKULUN RAKENNUSPERINTÖ, 2002, s 33).

Fäliskäret (RKY)

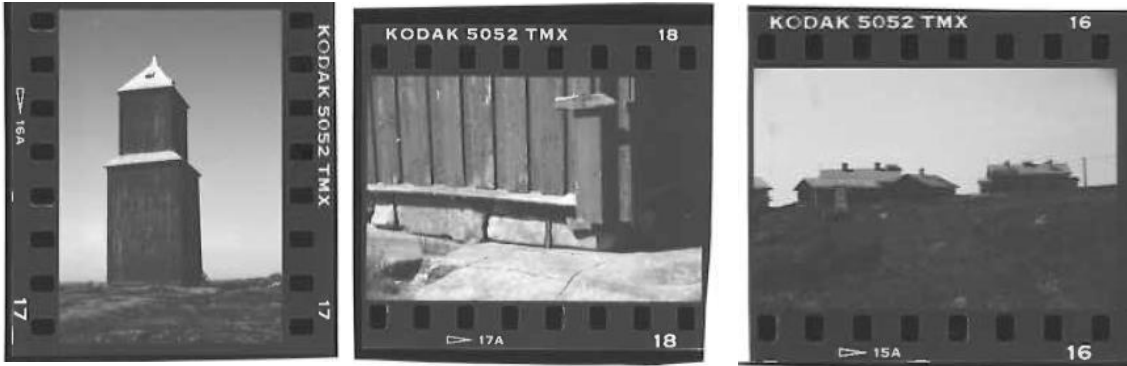
1. Luotsivenevaja: Fäliskärin laiturilla sijaitseva suuri venevaja rakennettiin vuonna 1937. Korkea ja pitkä rakennus on betoniperustuksella, siinä on punainen vaakasuuntainen lautaverhous.
2. Luotsiasema: Luotsiasema eroaa tasakatoisena ja laatikkomaisena ulkonäöltään merkittävästi muista Fäliskäretin rakennuksista. Luotsiasemarakennus rakennettiin vuonna 1967. Rakennus seisoo valetulla betoniperustuksella. Luotsitoiminta loppui Fäliskäretistä vuonna 1983, mutta luotsiaseman katolla oleva tutka-antenni lähettää tietoja Vallgrundin luotsiasemalle. Rakennus on saaristomatkaileukäytössä ja siinä on majoitustilat kahdelletoista hengelle.
3. Sauna: Kun uusi luotsiasema valmistui vuonna 1967, vanha luotsivaja muutettiin sauna- ja työpajarakennukseksi. Sauna on hirsirakennus ja pitkällä sivulla on kuisti. Seinissä on punainen pystyrimoitettu laudoitus, valkoiset nurkkalaudat sekä vihreä peltikate.
4. Ruokakellari: Rannan ja asuintilojen välissä on peräkkäin kolme varastorakennusta vuodelta 1899. Lähinnä asuintiloja on 60 m²:n ruokakellari. Kellarin seinät kattokorkeuteen asti on rakennettu kiilakivestä, katto on holvattu poltetuilla tiilillä. Rakennuksessa on vihreä peltikate. Päätykolmioissa on pystyrimoitettu laudoitus, Ruokakellari on hyvässä kunnossa.
5. Puuvaja: Vanhassa vajassa on punainen lautaverhous ja valkoiset nurkkalaudat, kaksi ovea molemmilla sivuilla ja vihreä peltikate.
6. Kalastusvälineaitta: Aitassa on säilytetty kalastusvälineitä. Siinä on kolme pariovea punainen laudoitus, valkoiset nurkkalaudat ja maalaamaton peltikate.
7. Asuinrakennus 1: Vuonna 1899 rakennettu vanha luotsien asuinrakennus on nykyään vuokrattuna yhdistysten käyttöön. Luotseilla oli käytössään oma keittiö ja kamari. Kaksikerroksisen rakennuksen pinta-ala on 166 m² ja kerrosala 282 m². Rakennuksen runko on hirrestä, julkisivuissa on punainen pystyrimoitettu laudoitus, valkoiset nurkkalaudat, päädyissä on harjakattoiset kuistit. Ensimmäisessä kerroksessa on isommat T-karmilliset ikkunat ja toisessa kerroksessa pienemmät. Rakennuksessa on 4 savupiippua ja harjalla tähystystorni. Rakennuksessa on vihreä peltikate.

Karttaote alueesta (Skärgårdsrapport 2, Vaasa).

Fäliskäret (RKY)

8. Asuinrakennus 2: Monilta osin asuinrakennus 1 kaltainen rakennus on rakennettu ensin vuonna 1885 Strömmingsbådanille majakkayhteisön (fyrbetjäning) asuinrakennukseksi. Rakennus siirrettiin vuonna 1924 Fäliskäretille ja siirron yhteydessä ulkonäköä on muutettu. Rakennus on betoniperustuksella, siinä on 2 savupiippua ja tähystystorni harjalla, muuten julkisivumateriaalit vastaavat asuinrakennuksen 1 materiaaleja. Asuntoja vuokrataan yksityishenkilöille.
9. Pienvenevasa: Vuonna 1888 rakennettu venevasa toimi aiemmin luotsien köysivajana. Rakennukseen on remontoitu sauna, saunakamari ja venevasa. Rakennuksen pinta-ala on 91 m². Vajassa on punainen lautaverhous ja valkoiset nurkkalaudat, kaksi ovea molemmilla sivuilla ja vihreä peltikate.
10. Pooki: Vaasalaiset kauppiaat rakennuttivat Fäliskäretin pookin vuonna 1784 ja huolehtivat saaren rakennuksista, kunnsse valtio osti ne vuonna 1848. Fäliskäretin pooki muistuttaa hyvin paljon pohjalaista kellotornia. Majakka on 21,67 metriä korkea, kaksikerroksinen neliönmuotoinen torni, joka päättyy pyramidin muotoiseen kattoon. Runko on tehty hirsistä ja ulkoseinät on vuorattu pystylautoilla. Seinät on maalattu punaisiksi ja siinä on musta peltikate.
11. Meripelastusasema
12. Håll Skärgården Ren r.f./ Pidå saaristo puhtaana yhdistys

Kuvia inventoinnista vuodelta 1994 (L. Östman);

Lotsarnas matkällare

Kuvia Fäliskäretistä; oikealla ylhäällä Pooki, keskellä näkymä Fäliskäretiltä talvella etelästä, alhaalla näkymä koillisesta kesällä. Vasemmalla ylhäällä ruokakellari, keskellä asuinrakennus 1 ja alhaalla asuinrakennus 2. (Junfrudanser och snickarglådje, s. 52-53. 2015)

Fäliskäret (RKY) -kuvissa

Den moderna lotsstationsbyggnaden avviker markant från den övriga bebyggelsen på Fäliskär. Från vänster: Boningshus I, Båken, bastun, Lotsstationen och Boningshus II. (Foto: AH)

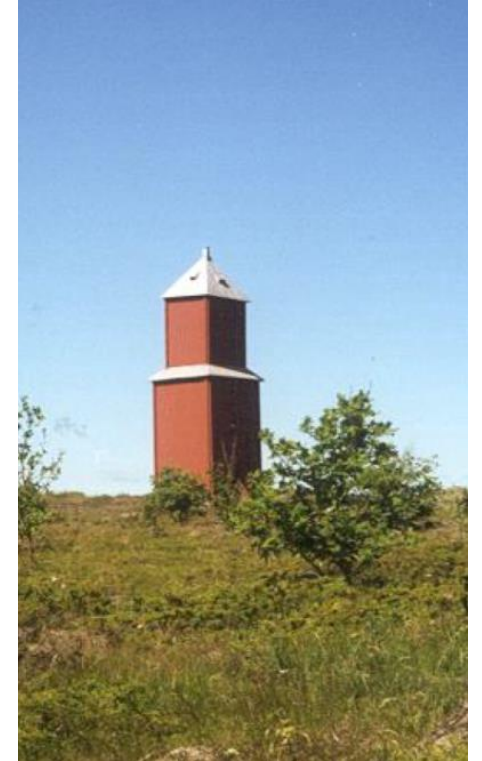
Hamnen på Fäliskäret är i dag flitigt använd av fritidsbåtfolket. I skärgården i övrigt är det dåligt med skyddade hamnar där man kan ta i land.

Kuvia Fäliskäretistä; ylhäällä moderni luotsiasemarakennus eroaa muusta rakentamisesta Fäliskäretillä.

Alhaalla Fäliskäretin satama on vapaa-ajan veneilijöiden vilkaasti käyttämä. Saaristossa on huonosti suojaisia satamia, joissa voi siirtyä maalle. (Skärgårds rapport 2, s. 77-79)

Rönnskärs båk på Fäliskär är den äldsta baken i Kvarken. Strax norr om baken finns kumlen (övre bilden) med vars hjälp sjöfararna navigerade innan baken byggdes. (Foto: AH)

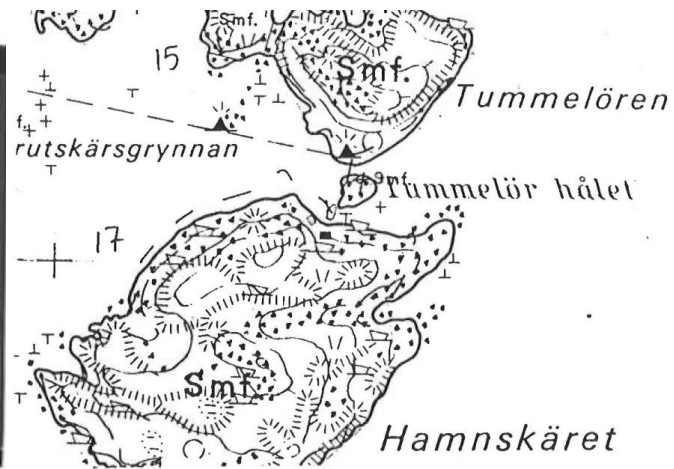
Kuvia Fäliskäretistä; vasemmalla kummeli, jonka avulla merenkulkijat navigoivat ennen pookin rakentamista. Oikealla pooki. (Skärgårds rapport 2, s. 77-79)

Fäliskäret (RKY)

10. Tummelören

Kalamaja 1900-luvun alusta ja uudempi mökki 1970-luvulta. Runko hirttä, julkisivut pystyrimoitettua laudoitusta.

Kuva inventoinnista vuodelta 1994 (L. Östman);

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021) ja Unescon maailmanperintökohteen alueelle. Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

11. Stenskäret

Aikaisemman yleiskaavan kulttuurihistoriallinen kohde 3 on merkitty Stenskäretin vanhimmaksi asuinrakennukseksi. Saaren rakennuskanta on muuten lähinnä 1970-80-luvuilta ja yksi rakennus n. 1950-luvulta. Saaren vanhinta rakennusta tai aluetta ei ole kuvattu ulkosaaristosta laadituissa selvityksissä, joita on käytetty tämän selvityksen lähtötietoina.

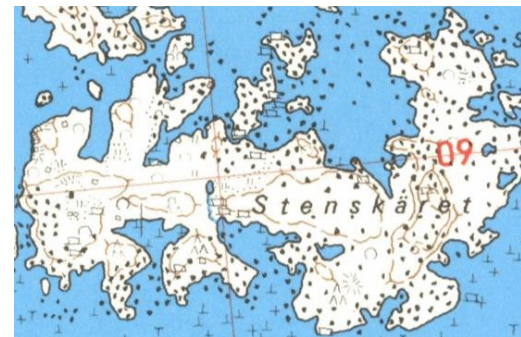

Stenskäretin rakennuskanta on varsin nuorta vanhinta rakennusta lukuunottamatta. Saaren vanhiman rakennuksen sijainti on osoitettu nuolella. (taustakartta 2026 © MML).

Ylhäällä: Stenskäretin sijainti Rönnskärin saariryhmässä.

Vieressä: Saaren vanhimman rakennuksen sijainti on osoitettu nuolella. (Ortokuva 2024 © MML). Rakennuksen sijainti

Vuoden 1970 peruskartalla näkyy vanha rakennus mutta ei juuri muuta rakennuskantaa (Peruskartta 1970 © Wanhatkartat.fi).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021) ja UNESCO:n maailmanperintökohteen alueelle. Alueella ei ole juuri säilynyt vanhaa rakennuskantaa, mutta sillä on historiallista ja maisemallista arvoa.

12. Lillsten

Vapaa-ajan käytössä oleva vanha hirsirunkoinen kalamaja v. 1892. Rakennuksessa on satulakatto ja rimoitettu laudoitus. Rakennus on perustettu nurkkakiville ja osin on betoniperustus. Vuoden 1994 inventoinnissa rakennukselle on määritelty rakennushistoriallista arvoa. Lisäksi alueen historialliset arvot liittyvät ulkosaariston merellisiin elinkeinoihin.

Kuvia inventoinnista vuodelta 1994 (L. Östman)

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021) ja Unescon maailmanperintökohteen alueelle. Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioon otavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

Bergögaddarna ja lähisaaret

13. Strömmingsbådan (Kallan)

14. Revom

15. Storgadden eteläosat

16. Ullosbådan

Bergö Gadden, interiör av fiskarbastu / kalastajakämpän sisätila (MVK)

Gadden 1930: Byns gamla gemensamma byhus (användes för fiske och höbärgning), från 1750-talet på Storgaddens norra udde i Bergö Gaddarna. Huset revs för bortflyttning 1945. Båthuset till höger revs 1931. Ur Eugen Bymans arkiv SLS/Österbottens traditionsarkiv taget ca 1930.

Kuva Gaddenilta vuodelta 1930. Kuvassa vanha yhteinen kalamaja (byhus)(Jungfudanser, s. 27)

Alue vuoden 2025 taustakartalla (© MML).

- Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)
- Unescon maailmanperintökohde

(Merenkurkun kalastuspaikat, s. 49)

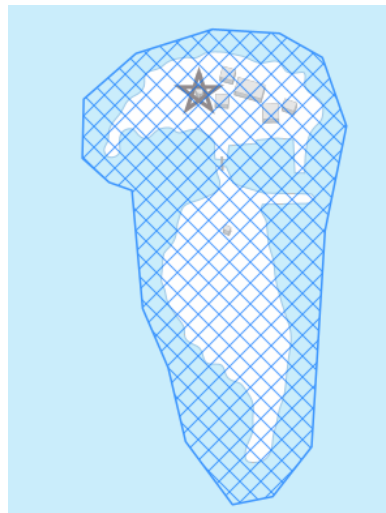
13. Strömmingsbådan (RKY)

RKY 2009 -Strömmingsbådan on avomeren laidalla pieni kallioluoto, jonka majakkayhteisön rakennuskanta on historiallisesti kerrostunut ja monipuolinen. 1800-luvun tyyppiirustuksiin toteutetut rakennukset seurailevat kallion muotoja ja peittävät suuren osan luodosta. Kohteessa kiteytyvät historiallisille majakkayhteisöille tyypilliset piirteet, kuten merellisyys, eristyisyys sekä karu ja rajallinen elinympäristö. Majakka kuuluu 1800-luvun lopun rautamajakoihin, mutta on yksilöllinen ja säilynyt 1800-luvun lopun asussa myös paikoin kiinteän sisustuksen osalta (esim. Fresnel-linsistö). Viimeisintä rakennusvaihetta edustaa 1940-luvulla valmistunut suuri asuinrakennus. Majakkayhteisön rakennukset ovat miehitetyn majakan aikaisessa asussa ja hyvässä kunnossa. Ne heijastelevat majakanvartijan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia koko ammattikunnan historian ajalta.

Strömmingsbådanin rakennukset toteutettiin tyyppiirustusten mukaan. Majakka valmistui 1885. 1900-luvun alussa vanha asuinrakennus siirrettiin Rönnskärille ja osa entisistä ulkorakennuksista muutettiin asuintiloiksi.(rky.fi)

Kuva Strömmingsbådanin majakasta rakennusryhmään: (Finna, Museovirasto Nyman H. 1999) Ramboll

Aluerajaus. Strömmingsbådan, Merenkurkun saariston majakka- ja luotsisaaret(rky.fi)

19. PLANSKISS

Kuvia inventoinnista vuodelta 1994 (L. Östman)

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021) ja Valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009). Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

Strömmingsbådan (RKY)

Museovirasto/ Merenkulun rakennusperintö kohde 45: Strömmingsbådan – Majakka 1885

Kohteen kuvaus:

Strömmingsbådan on avomerren laidalla sijaitseva häviävän pieni kallioluoto. Majakkayhteisön rakennukset seurailevat kallion muotoja ja peittävät huomattavan osan kohteen maapinta-alasta. Strömmingsbådanilla kiteytyvät historiallisille majakkayhteisöille tyypilliset piirteet, kuten merellisyys, eristyisyys sekä karu ja rajallinen elinympäristö. Maantieteellisesti se voidaan lukea osaksi Merenkurkun historiallista majakkaketjua. Strömmingsbådanin majakka kuuluu 1800-luvun lopussa rakennettujen rautamajakoiden joukkoon. Rakennuksena se on kuitenkin yksilöllinen, eikä sillä ole rakennushistoriallisia vastineita. Majakka on ulkoasultaan ja sisätilailtaan 1800-luvun loppua vastaavassa asussa. Myös osa kiinteästä sisustuksesta, kuten päivystyshuoneen kakluuni ja Fressnel-linssistö ovat paikoillaan. Strömmingsbådanin majakkayhteisön rakennuskanta on historiallisesti kerrostunut ja monipuolinen. Valmistumisvaiheesta periytyvät rakennukset on toteutettu tyyppipiirustusten mukaan ja ne vastaavat 1800-luvulla perustettujen majakoiden rakennuksia. 1900-luvun alussa vanha asuinrakennus siirrettiin Rönnskärille ja osa entisistä ulkorakennuksista muutettiin asuintiloiksi. Viimeisintä rakennusvaihetta edustaa 1940-luvulla valmistunut suurikokoinen asuinrakennus. Majakkayhteisön rakennukset ovat miehitetyn majakan aikaisessa asussa ja hyvässä kunnossa. Ne heijastelevat majakanvartijan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia koko ammattikunnan historian ajalta. Strömmingsbådan on erittäin arvokas kulttuuriympäristö.

Suojelutavoite:

Kohde kuuluu luokkaan 1. Maisemanhoidossa ja maankäytön suunnittelussa tulee huolehtia, että kohteen muodostama kokonaisuus säilyttää eheydensä ja historiallisen arvonsa ja että kohteen asema rakennetun ja/tai luonnonympäristön näkyvänä kulttuurihistoriallisena osatekijänä säilyy. Rakennukset/rakennelmat tulee säilyttää. Tavanomaisesta huollosta poikkeavat korjaukset ja muutokset tulee toteuttaa restauroinnin menetelmin. Kohdetta tulee hoitaa ja käyttää siten, että sen kulttuurihistoriallinen arvo säilyy.

Strömmingsbådanin majakkayhteisössä asuttiin tiiviisti lähekkäin, naapurisovun säilyttäminen oli avainasia.

(Meriväyliä rakennusperintö, 2009)

14. Bergögaddarna -Revom

Bergögaddarnan saariryhmässä on suurempi saari, joka koostuu aikaisemmin erillisinä saarina olleista Storgaddenista, Lillgaddenista ja Revomista.

1. RUDIN: Merikapteeni Rudolf Rudin rakensi n. 1940-luvulla kesämökin (4,4 x 7,6 m) ja laiturin Revomin pohjoiskärkeen. Mökissä on harjakatto, vihreä huopakate, oven yläpuolella on frontoni. Seinät on verhottu punaisella laudoituksella valkoisin yksityiskohdin. Laiturin pohjoispuolella on pulpettikattoinen punaiseksi maalattu vaja.

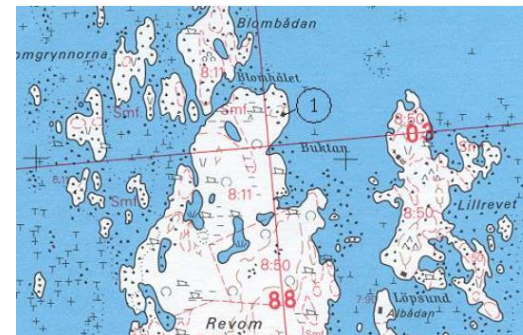
Gårdsplanen runt Rudins sommarstuga på Gaddens norra ända håller på att växa igen. I förgrunden Rudins durabla brygga och strandbod. (Foto: AH)

Kuva Rudinin mökkirannasta (Skärgårds rapport 2, s. 81)

Ramboll

Rakennusten sijainti on osoitettu nuolilla. (Ortokuva 2024 © MML).

Karttaote, johon on lisätty mökin sijainti. (Peruskartta 1983, Skärgårds rapport 2, s. 81).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021) ja UNESCO:n maailmanperintökohteen alueelle. Alueella on huvila-asutuksen vakiintumisvaiheeseen liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioon otavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

15. Bergögaddarna – Storgadden

Voimassaolevan rantayleiskaavan mukaisesti saaren eteläosiin on merkitty rakennuslainsäädännön nojalla suojeltava alue (SR) sekä kaksi loma-asuntoaluetta, jossa ympäristö säilytetään (RA-3/s). Saaren rakennuskanta on muuten eteläosissa vähäistä.

Saaresta on haettu talviheinää vielä 1950-luvulla. Saarella on sijainnut pienempi kalastusalue (fiskeläge) ja yksittäinen kalamaja. Eteläosassa on ollut aiemmin kalastajien yhteisömuutoksessa ollut kalamaja (byhus), josta alue on saanut nimen Huslandet.

2. ÖSTMAN: Storgaddenin lounaisosassa, Skitubådassa, ranta on matala ja kivinen. Täällä on kaksi vanhaa kalasmajaa. Kalamaja (4,7 x 7,9 m) on hirsirunkoinen ja siinä on pystyaukkoitettua julkisivu sekä aaltopeltikate. Rakennus on rakennettu alun perin n. vuonna 1880. Kalamajan länsipuolella on tuohikattoinen maalaamaton hirsivaja (3,6 x 3,6 m) ovi sijaitsee eteläisellä päädyllä. Tuohikatetta pitää paikallaan malka. Hirsivajan länsipuolella on modernimpi punainen lautaverhottu, pulpettikattoinen työkaluvaja (3 x 5,3 m). Vajojen eteläpuolella on pitkä ja kapea laituri, joka koostuu veteen asetetuista kivistä, joiden päällä on puulaudoitus. Kalastusmajaa vastapäätä on punaiseksi maalattu vaja, jonka ovi on pohjoiseen päin. Vajan koillisnurkassa on kalansavustusuuni.
3. WEST: Yhdellä pienistä kareista Huslandsuddenin ulkopuolella on kaksi entistä kalamajaa, joihin kuuluu talousrakennuksia; vanhempi punaiseksi maalattu ja modernimpi valkoinen. Ranta Skitubådassa on matala ja kivinen.

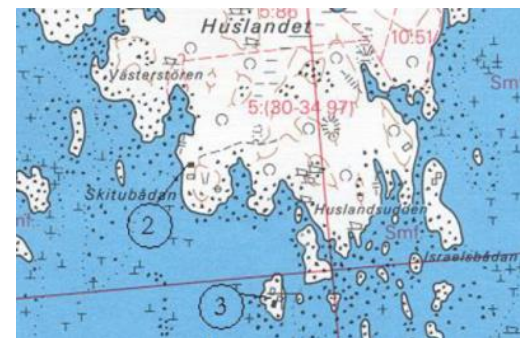
Stranden vid Östmanns fiskarbastu på Skitubådan är låg och stenig, drag som för övrigt präglar även resten av Bergögaddarna. (Foto: AH)

Kuva Östmannin mökkirannasta (Skärgårds rapport 2, s. 82)

Ramboll

Rakennusten sijainti on osoitettu nuolilla. (Ortokuva 2024 © MML).

Karttaote, johon on lisätty mökin sijainti. (Peruskartta 1983, Skärgårds rapport 2, s. 81).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (VAMA 2021) ja UNESCO:n maailmanperintökohteen alueelle. Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioon otavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

16. Ullosbådan

Vapaa-ajan käytössä oleva vanha kalamaja. N. 1880-luvulta oleva kalamaja on siirretty Synnerstörsgrundista. Rakennus on pitkänurkkainen perustettu matalille nurkkakiville.

19. PLANSKISS

Fiskarstuga

Kuvia inventoinnista vuodelta 1994 (L. Östman)

Alue vuoden 2024 ilmakuvasa (Ortokuva © MML).

Suosituksset

Kulttuurihistoriallisesti arvokas alue, joka sijoittuu Unescon maailmanperintökohteen alueelle. Alueella on merellisiin elinkeinoihin liittyvää maisemallista ja historiallista ja rakennushistoriallista arvoa. Alue rakennuksineen suositellaan huomioitavan /suojeltavan kaavassa. Rakennusten korjauksissa suositellaan käytettävän perinteisiä materiaaleja ja työtapoja.

17. Malaxkallan

Saarella on noin 15 pientä rakennusta, jotka ovat karttatarkastelulla varhaisimmillaan 1900-luvun jälkipuolelta. Aluetta ei ole huomioitu aikaisemmissa selvityksissä tai kaavassa kulttuuriympäristön kohteena. Maakuntakaavassa alue on osoitettu kalastustukikohtana tai veneilyn suoja-alueena. Alueella on historiallista arvoa.

Alue vuoden 2026 taustakartalla (© MML).

Malaxkallan vuoden 1913 ja 1970 kartoilla (© wanhatkartat.fi).

Alue vuoden 2024 ilmakuvassa (Ortokuva © MML).

Suosituksukset

Alueella ei ole sellaisia rakennushistoriallisia, historiallisia tai maisemallisia arvoja, jotka edellyttäisivät huomioimista kaavassa.

Bright
ideas.
Sustainable
change.

RAMBOLL